

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Filozofická fakulta

Interdisciplinárna
doktorandská
konferencia

LOQUERE

V.

02. februára 2024

Zborník abstraktov

Trnava 2024

Interdisciplinárna doktorandská konferencia

LOQUERE V.

2. februára 2024 (Zborník abstraktov)

Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií

Katedra filozofie a aplikovanej filozofie

Katedra psychológie

Katedra germanistiky

Katedra rusistiky

Zostavili:

Mgr. Adam Bajza

Mgr. Tomáš Gašpar

Mgr. Alexandra Hudáková

Mgr. Tamara Mujkošová

Mgr. Kristián Valachovič

Mgr. Laura Vasiliauskaitė

Návrh obálky: Mgr. Laura Vasiliauskaitė

Texty neprešli jazykovou korektúrou.

© Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

© Autori jednotlivých abstraktov

Vydavateľ: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2024

Vydanie prvé

ISBN 978-80-572-0420-6

Obsah

Sekcia etnológie a mimoeurópskych štúdií

Štrukturálne násilie v zbierkach ľudských pozostatkov Spojených štátov amerických a ich súčasné repatriačné procesy 6

Mgr. Adam Bartalský

K štátno-bezpečnostnej agende okresných úradov, po uplatnení župného zákona na Slovensku v roku 1923, na príklade Okresného úradu v Trnave 8

Ing. Marcel Demčák

Činnosť slovenských vzdelávacích centier ako jeden z kľúčových faktorov udržiavania jazyka, kultúry a identity Slovákov v Kanade..... 10

Mgr. Michaela Grznárová

Menarché - rituál prvej menštruácie. V komparácii 20. A 21. Storočia na Slovensku12

Mgr. Veronika Majdáková

Od Ujamaa po liberálnu politiku v Tanzánii: Mesto Mwanza a indické diaspóry ...14

Mgr. Kerindo Abeid Sumara

Československé komunity v Argentíně – jazyk, kultura, identita..... 16

Mgr. Petr Táborský

Výnimočnosť pobaltských regiónov. Prípady Žemaitška a Latgalska ich historický kontext a snaha o vlastný jazyk..... 18

Mgr. Laura Vasiliauskaitė

Sekcia filozofie a aplikovanej filozofie

Posthumánne vylepšovanie morálky ako kultivácia morálne dokonalého charakteru.....21

Mgr. Tomáš Gašpar

Analýza „Cancel Culture“ skrz Nietzscheho Filozofie Trestu23

MgA. Pavlína Jones

O istote u Descarta25

Mgr. Filip Knižka

Vliv Young Adult dystopií na mladý mozek 27

Mgr. Denisa Mišinová, DiS.

Ako hovoriť o duševnom zdraví: Wittgensteinová filozofia jazyka a psychopatológia29

Mgr. Tomáš Priehradný

Surrealistické automatizmy a slobodná vôľa 31

Mgr. Sára Špirková

Dedičné editovanie ľudského genómu v tieni eugeniky.....33

Mgr. Kristián Valachovič

Sekcia psychológie

Overenie vybraných psychometrických kvalít nástroja na meranie motívov k užívaniu alkoholu36

Mgr. Alexandra Hudáková – Mgr. Jakub Ladecký

Sebareflexia učiteľov materských škôl prostredníctvom identifikácie nadaných detí, detí so špecifickými poruchami učenia alebo ich sociálno-patologických prejavov38

Mgr. Beáta Pošteková

Porovnanie metód WHOQUEL BREF a Perma Profiler v kontexte merania kvality života a wellbeingu.....40

Mgr. Patrícia Slobodová

Sekcia germanistiky, anglistiky a amerikanistiky

Kríženie z medzijazykového anglicko-slovenského pohľadu.....43

Mgr. Adam Bajza

Minulé časy v nemčine. Distribučná analýza45

Bc. Alexandra Budovcová

Analýza diskurzívnych rovín v románe Cox oder Der Lauf der Zeit..... 47

Bc. Tímea Cingelová

Lexikálna uzuálnosť v rôznych typoch cvičení na vyučovaní nemčiny ako cudzí jazyk.....49

Mgr. Iveta Káčerová

Budúce časy v nemčine. Distribučná analýza51

Bc. Viera Rigová

Mládežnícke slová roka a ich aktuálnosť53

Bc. Adriana Šilhánková

Jazykové posolstvá chuligánov.....55

Bc. Maroš Šimko

Kontrasty v Piesni o Nibelungoch. Literárna analýza 57

Bc. Adam Varhol

Sekcia rusistiky

Tvorba Ludmily Ulickej v slovenskom kontexte 60

Ing. Mgr. Inna Horváthová

K otázke výskumu príslovia a porekadiel v súčasnej ruskej a slovenskej paremiológii
..... 62

Mgr. Mikhail Kipchatov

Osobitosti rečového správania slovenského učiteľa ruského jazyka 64

Mgr. Bohdana Kravchenko

Špecifiká zobrazovania dravých zvierat v slovanskej ľudovej kultúre a svetonázore
..... 66

Mgr. Vasyl Luzhanytsia

Folklorémy v jazyku sociálnych sietí (na materiáli slovenského a ruského jazyka)
..... 68

Mgr. Tamara Mujkošová

Osobitosti rečového správania pozorované v žánri internetového komentára na
príklade analýzy správ zverejnených pod sociálno-politickými videami na
videohostingu YouTube 70

Mgr. Alina Urazbekova

Symbolika havrana v ruskej národnej piesni Чёрный ворон 72

Bc. Soňa Valovičová

Intralingválna a interlingválna rusko-slovenská homonymia v slovenskej a ruskej
lingvistike 74

Bc. Samuel Žeňuch

Sekcia etnológie a mimoeurópskych štúdií

Štrukturálne násilie v zbierkach ľudských pozostatkov Spojených štátov amerických a ich súčasné repatriačné procesy

Structural violence in collections of human remains in the United States of America and their current repatriation process.

Mgr. Adam Bartalský

Abstrakt

Problematika ľudských pozostatkov v múzeách v Spojených štátoch amerických smeruje k obdobiu štrukturálneho násilia, ktoré datujeme prevažne do 19. a začiatku 20. storočia. Múzejné a univerzitné zbierky anatómie rástli na svojom obsahu a popri nich vedci publikovali rasisticky ladené štúdie, ktoré nadnášali europoidnú rasu. Pôvod týchto exemplárov pochádzal prevažne z nedobrovoľných zdrojov, ktorým sa pripisujú napríklad vykradnuté hroby alebo odstránené orgány po smrti bez uvedeného súhlasu v nemocniciach. Tieto pozostatky patrili primárne domorodým Indiánom, Afroameričanom alebo prisťahovalcom z iných kontinentov. Príspevok prinesie náhľad do tejto problematiky tvorby anatomických a antropologických zbierok. Svetovo uznávaný antropológ Aleš Hrdlička bude použitý ako príklad neetického zaobchádzania s akvizíciami ľudských pozostatkov. Tieto zbierky za posledné dekády prechádzali niekoľkými repatriačnými procesmi, ktoré viedli k modernej etickej forme zberateľstva anatomických a antropologických múzeí. Vzniklo niekoľko zákonov, ktoré týmto procesom napomohli a priniesli tak potrebnú zmenu. Druhá časť príspevku poukáže práve na tieto úspešné súčasné repatriačné procesy.

Kľúčové slová: Múzeá, ľudské pozostatky, štrukturálne násilie, antropológia, Spojené štáty americké

Abstract

The main issue of human remains in museums in the United States of America goes back to the period of structural violence dating mainly to the 19th and early 20th century. Museum and university collections of anatomy grew on their content along the scientist, who curated them and published racist themed studies that exalted the Caucasian race. Involuntary sources of these specimens came from, for example, robbed graves or were organs removed after death in hospitals lacking any given consent. These remains primarily belonged to Native Americans, African Americans, or immigrants from other continents. The presentation will bring an insight into the issue of creating anatomical and anthropological collections. The world-renowned anthropologist Aleš Hrdlička will be used as an example of unethical handling of human remains acquisitions. Over the last few decades these collections have undergone several repatriation processes, leading to the modern ethical future of anatomical and anthropological museum collections. Several laws were enacted and thus brought the necessary change. The second part of the presentation will point out these successful current repatriation processes.

Keywords: Museums, human remains, structural violence, anthropology, the United States of America

Kontaktné údaje

Mgr. Adam Bartalský

Katedra historických vied a stredoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

bartalsky1@ucm.sk

K štátno-bezpečnostnej agende okresných úradov, po uplatnení župného zákona na Slovensku v roku 1923, na príklade Okresného úradu v Trnave

To the state security agenda of district offices, after the application of the mayor law in Slovakia in 1923, on the example of the District office in Trnava

Ing. Marcel Demčák

Abstrakt

Od začiatku januára 1923 začala platiť župná reforma, ktorá spustila proces začleňovanie územia Slovenska pod správne orgány Československej republiky. Zriadené boli župné a okresné úrady ako orgány štátnej správy. K týmto orgánom boli na župnej a okresnej úrovni pričlenené prislúchajúce samosprávne orgány, ktorým predsedali prednostovia štátnych úradov. Výsledkom bolo, že štátne úrady vykonávali štátnu aj samosprávnú agendu. Táto forma verejnej správy trvala až do polovice roka 1928, keď bola nahradená krajinským zriadením. Príspevok sa zaoberá štátno-bezpečnostnou agendou prezidiálných spisov Okresného úradu v Trnave. Keďže sa jedná o obsahovo rozsiahlu agendu, výskum je zameraný na obdobie po zavedení župnej reformy. Cieľom príspevku je analyzovať štátno-bezpečnostnú agendu v rokoch 1923 až 1924. Pod túto agendu patrili všetky záležitosti, ktoré sa týkali zabezpečenia ochrany štátu a jeho obyvateľstva. Zabezpečoval ju prednosta okresného úradu, teda okresný náčelník, najmä za asistencie četníctva a notárov. Prostredníctvom tejto analýzy príspevok poukazuje na činnosť politických a bezpečnostných orgánov štátu pri zabezpečovaní štátno-bezpečnostnej agendy.

Kľúčové slová: Okresný úrad, prezidiálne spisy, štátno-bezpečnostná agenda, četníctvo

Abstract

From the beginning of January 1923, the mayor reform began to apply, which started the process of incorporating the territory of Slovakia under the administrative authorities of Czechoslovakia. Mayor and district offices were established as state administration bodies. These bodies were joined at the mayor and district levels by self-governing bodies presided over by heads of state offices. As a result, the state authorities carried out both the state and self-governing agendas. This form of public administration lasted until the middle of 1928, when it was replaced by the regional administration. The paper deals with the state security agenda of the presidential files of the District office in Trnava. Since it is a content-wide agenda, the research is focused on the period after the introduction of the mayor reform. The aim of the paper is to analyze the state security agenda in the years 1923–1924. This agenda included all matters related to the protection of the state and its population. It was ensured by the head of the district office, as the district chief, mainly with the assistance of the gendarmerie and notaries. Through this analysis, the contribution points to the activity of the political and security bodies of the state in ensuring the protection of the state security agenda.

Keywords: District office, presidential files, state-security agenda, gendarmerie

Kontaktné údaje

Ing. Marcel Demčák

Katedra historických vied a stredoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

demcak1@ucm.sk

Činnosť slovenských vzdelávacích centier ako jeden z kľúčových faktorov udržiavania jazyka, kultúry a identity Slovákov v Kanade

The activities of Slovak educational centres as one of the key factors in maintaining the language, culture and identity of Slovaks in Canada

Mgr. Michaela Grznárová

Abstrakt

Príspevok predstavuje parciálnu časť mojej dizertačnej práce –Slovenské vzdelávacie centrá v Kanade. Hlavným cieľom príspevku je pomocou metódy mapovania kultúrneho potenciálu analyzovať činnosť slovenských vzdelávacích centier v Kanade s dôrazom na ich budúcnosť v kontexte fungovania minoritnej kultúry v multietnickom prostredí. Problematiku riešime v kontexte výkonu štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí s akcentom na vzdelávanie krajanov. Nakoľko počet Slovákov žijúcich v zámorí dlhodobo klesá je dôležité najmä zo strany materského štátu, plniť ciele v zmysle Článku 7a Ústavy Slovenskej republiky, ktorým sa Slovenská republika ako materský štát zaväzuje podporovať národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí, podporuje ich inštitúcie zriadené na dosiahnutie tohto účelu a vzťahy s materskou krajinou.

Kľúčové slová: slovenské vzdelávacie centrum, Slováci v Kanade, štátna politika starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí

Abstract

The paper represents a partial part of my dissertation – Slovak Educational Centers in Canada. The main objective of the paper is to analyze the activities of Slovak educational centers in Canada using the method of mapping cultural potential with an emphasis on their future in the context of the functioning of minority culture in a multiethnic environment. We solve the issue in the context of the implementation of the state policy of care for Slovaks living abroad with an emphasis on the education of compatriots. Since the number of Slovaks living overseas has been decreasing for a long time, it is important, especially on the part of the mother state, to meet the goals under Article 7a of the Constitution of the Slovak Republic, by which the Slovak Republic, as the mother state, undertakes to promote the national awareness and cultural identity of Slovaks living abroad, supports their institutions established to achieve this purpose and relations with the mother country.

Keywords: Slovak Education Centre, Slovaks in Canada, state policy of care for Slovaks living abroad

Kontaktné údaje

Mgr. Michaela Grznárová

Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

grznarova2@ucm.sk

Menarché – rituál prvej menštruácie. V komparácii 20. A 21. Storočia na Slovensku

Menarche – ritual of first menstruation. In comparison of the 20th and 21st centuries in Slovakia

Mgr. Veronika Majdáková

Abstrakt

Cieľom príspevku je zmapovať vývoj menarché (prvej menštruácie) od prvej polovice 20 storočia po súčasnosť na pozadí historických a vybraných socio-kultúrnych aspektov. Práca skúma vzťah slovenských žien k menarché a menštruačnému cyklu od rigidného tabu na začiatku storočia po súčasné odtabuizovanie a uvoľnenie témy. Modely, ktoré sa zaoberajú menarché v našom kultúrnom priestore nedokážu dať relevantné odpovede v oblasti vnímania menarché samotnými nositeľkami. Hlavným cieľom výskumu bude nazrieť na tému z rôznych uhlov pohľadu a za pomoci interdisciplinárneho presahu skúmať prežívanie menštruácie v 3 základných historických obdobiach za pomoci Strauss Howe teórie z roku 1991. Vzhľadom na to, že teória popisuje vývoj generácii v geopolitickom priestore USA, táto bude prispôsobená nášmu stredoeurópskemu priestoru a doplnená o kultúrno-historické poznatky nášho regiónu. Tieto podrobím komparácii a vyhodnoteniu v rámci potvrdenia, alebo vyvrátenia stanovených hypotéz. V prvej historickej etape sa pokúsím overiť hypotézu o existencii silného odporu voči menštruácii, akoby ani neexistovala, druhá etapa bude zacielená na posun v téme, určité odtabuizovanie témy v spoločnosti prostredníctvom médií. Fokus výskumu však bude zameraný na tretiu, súčasnú etapu, kedy napriek odtabuizovaniu témy v spoločnosti neprebiehajú rituály na prirodzenej úrovni, sú však posunuté do roviny špecifických komunít tzv. Ženských kruhov, kde sa často vykonávajú na objednávku.

Kľúčové slová: Menarché, menštruácia, rituál, žena, nečistota, tabu, menštruačný cyklus, krvácanie, ženské kruhy

Abstract

The aim of the paper is to map the development of menarche (first menstruation) from the first half of the 20th century to the present on the background of historical and selected socio-cultural aspects. The work examines the relationship of Slovak women to menarche and the menstrual cycle, from a rigid taboo at the beginning of the century to the current de-tabooization and relaxation of the topic. Models that deal with menarche in our cultural space cannot give relevant answers in the field of perception of menarche by the wearers themselves. The main goal of the research will be to look at the topic from different points of view and, with the help of an interdisciplinary overlap, to examine the experience of menstruation in 3 basic historical periods with the help of Strauss Howe's theory (1991). Given that the theory describes the development of a generation in the geo-political space of the USA, it will be adapted to our Central European space and supplemented with cultural-historical knowledge of our region. I will subject these to comparison and evaluation within the framework of confirmation or refutation of established hypotheses. In the first historical stage, I will try to verify the hypothesis of the existence of a strong resistance to menstruation, as if it did not exist, the second stage will be aimed at a shift in the topic, a certain de-tabooing of the topic in society through the media. However, the focus of the research will be on the third, current stage, when, despite the de-tabooing of the topic in society, rituals do not take place on a natural level, but are shifted to the level of specific communities, the so-called Women's circles, where they are often made to order.

Keywords: Menarche, menstruation, ritual, woman, impurity, taboo, menstrual cycle, bleeding, female circles

Kontaktné údaje

Mgr. Veronika Majdáková

Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

majdakova1@ucm.sk

Od Ujamaa po liberálnu politiku v Tanzánii: Mesto Mwanza a indické diaspóry

From Ujamaa to Liberal Politics in Tanzania: Mwanza City and the Indian Diasporas

Mgr. Kerindo Abeid Sumara

Abstrakt

História ázijskej migrácie a osídlenia vo východoafrických mestách bola determinovaná meniacou sa politikou, ktorá formovala africké mestské priestory v priebehu času. V tejto práci sa pokúsime analyzovať historický trend mestských dynamík a ich vplyv na ázijských migrantov v Afrike. Ázijskí migranti boli súčasťou dlhej histórie rozvoja miest v Tanzánii a vo väčšine kontinentu. Ich prítomnosť, či už v minulosti, alebo v súčasnosti, odhaľuje zaujímavú situáciu týkajúcu sa toho, ako títo kontinentálni migranti jednali s meniacim sa kontextom afrického mestského priestoru. Percepcie, prístupy a riadenie mestských kategórií sa v Afrike menili v priebehu času v dobovej postkoloniálnej ére. V koloniálnej dobe boli mestá riadené v reakcii na koncipované a formované impériálne rasové kategórie. Ustálená diasporická identita, ktorá sa formovala medzi ázijskými migrantmi od éry európskej kolonizácie, sa stretla s výzvami neustáleho nátlaku meniacej sa politiky, transformácie mestských priestorov a spôsobu, akým tieto premenné interagujú od nezávislosti dodnes. Táto práca preto odhaľuje tieto transformácie na príklade mesta Mwanza v Tanzánii na základe primárnych a sekundárnych zdrojov, vrátane ústnych a písomných.

Kľúčové slová: Ázijci, diaspora, identita, migrácia, politika

Abstract

A history of Asian migration and settlement in East African cities has been determined by the changing politics that shaped African urban spaces over time. In this paper, a historical trend of urban dynamics and their influence the Asian migrants in Africa is attempted. Asian migrants have been part of a long history of urban development in Tanzania and in the largest part of the continent. Their presence, both in the past and present, reveals an interesting situation on how these continental migrants have been negotiating with the changing context of an African urban space. Perceptions, approaches, and management of urban categories have changed over time in Africa in the post-colonial periods. In the colonial period, towns were managed in response to the conceived and formed imperial racial categories. A well-established diasporic identity negotiated and formed among the Asian migrants since the era of European colonization has encountered challenges in the ever-increasing pressures posed by the changing politics, transformation of urban spaces and the way in which these variables have been interacting since independence to date. This paper, therefore, uncovers these transformations using Mwanza City, in Tanzania as a case study from primary and secondary sources, both oral and written.

Keywords: Asians, Diaspora, Identity, Migration, Politics

Kontaktné údaje

Mgr. Kerindo Abeid Sumara

Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

sumara2@ucm.sk

Československé komunity v Argentíně – jazyk, kultura, identita

Czechoslovak Compatriot communities in Argentina – language, culture, identity

Mgr. Petr Táborský

Abstrakt

Argentina je země, která během své historie umožnila mnoha migrantům najít útočiště na svém území. Mezi těmito bylo i několik tisíc Čechů a Slováků, kteří zde postupně zakládali krajské komunity. Cílem tohoto příspěvku je představit historii československých komunit a jejich současnou vitalitu. V první části je objasněna historie migrace do Argentiny a vývoj krajských spolků v průběhu minulého století. Další část se zabývá tím, do jaké míry se udržela kultura, kterou si s sebou krajané přivezli, zmíněna je také problematika kulturní asimilace ze strany přijímajícího státu. V neposlední řadě se příspěvek zabývá otázkou národní sebeidentifikace krajanů a jejich potomků a s ní spojenou aktuální životaschopností původního jazyka. Na závěr jsou popsány snahy o jazykovou revitalizaci, která vychází z iniciativy České a Slovenské republiky. Podkladem pro vypracování této studie byla dostupná literatura týkající se emigrace československých krajanů a jejich následného života v Latinské Americe, ale především životní příběhy těchto migrantů nashromážděné v českém, slovenském a španělském jazyce. Výzkum se také zakládá na osobní zkušenosti s vyučováním jazyka v krajských komunitách v průběhu několika posledních let.

Klíčové slová: Češi v Argentíně, Slováci v Argentíně, krajské komunity, kulturní asimilace, národní sebeidentifikace, jazyková revitalizace

Abstract

Argentina is a country that, throughout its history, has allowed many migrants to find refuge on its territory. Among these were several thousand Czechs and Slovaks who gradually established compatriot communities here. The aim of this paper is to present the history of the Czechoslovak communities and their current vitality. The first part explains the history of migration to Argentina and the development of the compatriot associations during the last century. The next part deals with the extent to which the culture that the compatriots brought with them has been preserved; the issue of cultural assimilation by the receiving state is also mentioned. Last but not least, the paper deals with the issue of national self-identification of compatriots and their descendants and the related current viability of the original language. Finally, it describes the efforts of language revitalization, which are based on the initiative of the Czech and Slovak Republics. The basis for this study was the available literature on the emigration of Czechoslovak compatriots and their subsequent life in Latin America, but above all the life stories of these migrants collected in three languages: Czech, Slovak and Spanish. The research is also based on personal experience of language teaching in the compatriot communities over the past few years.

Keywords: Czechs in Argentina, Slovaks in Argentina, Compatriot Communities, Cultural Assimilation, National Self- Identification, Language Revitalization

Kontaktné údaje

Mgr. Petr Táborský

Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

taborsky1@ucm.sk

Výnimočnosť pobaltských regiónov. Prípád Žemaitška a Latgalska ich historický kontext a snaha o vlastný jazyk

Exceptionality of the Baltic regions. The case of Samogitia and Latgale: their historical context and the struggle for their own language

Mgr. Laura Vasiliauskaitė

Abstrakt

V Litve a Lotyšsku existujú dve známe historické oblasti, Žemaitško a Latgalsko, ktoré sú v súčasnosti identifikované na etnografických a kultúrnych mapách. Hoci baltské kmene, ktoré kedysi obývali tieto oblasti, už neexistujú, stále si môžeme všímať existujúce rozdiely v porovnaní s ostatnými regiónmi. Jedným významným rozdielom je existencia regionálnych jazykov, uznávaných ako oficiálne varianty (dialekty) štátnych jazykov (litovčiny a lotyštiny). Podobne ako samotné spomenuté oblasti, tieto jazykové varianty majú svoj vlastný historický kontext a písomnú tradíciu, čo poukazuje na snahy o vlastný jazyk. Tento článok si kladie za cieľ poskytnúť stručný historický prehľad týchto oblastí, poukázať na formovanie a pokusy o rozvoj žemaitského a latgalského regionálneho jazyka, ako aj na ich význam pri formovaní regionálnej identity.

Kľúčové slová: Žemaitško, Latgalsko, regionálny jazyk, Litva, Lotyšsko

Abstract

In Lithuania and Latvia, there are two well-known historical regions, Samogitia and Latgale, which are still identified as such on current ethnographical and cultural maps. Although the Baltic tribes that once inhabited these regions are no longer present, there are still existing differences when compared to the rest of the countries. One notable distinction is the existence of regional languages, recognized as official variants (dialects) of the state languages (Lithuanian and Latvian). Similar to the regions themselves, these language variations have their own historical context and written traditions, showcasing the aims towards development of separate language. This article aims to provide a brief historical background of these regions, exploring the formation and attempts at developing Samogitian and Latgalian regional languages, as well as their significance in shaping regional identity.

Keywords: Samogitia, Latgale, regional language, Lithuania, Latvia

Kontaktné údaje

Mgr. Laura Vasiliauskaitė

Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

vasiliauskaitel@ucm.sk

Sekcia filozofie a aplikovanej filozofie

Posthumánne vylepšovanie morálky ako kultivácia morálne dokonalého charakteru

Posthuman moral enhancement as the cultivation of morally perfect character

Mgr. Tomáš Gašpar

Abstrakt

Diskusia o morálnom biologickom vylepšovaní (MBV) v súčasnosti čelí celkom závažnému problému. Jednotlivé návrhy pre rôzne typy morálneho zlepšenia pomocou biotechnológie nie sú jednotné a projekt ako celok tak pôsobí veľmi chaoticky. Celá diskusia akoby viazne v otázke, čo vôbec znamená byť morálne lepší? Ktoré dispozície človeka, ktoré majú byť vylepšené, majú potrebný morálny význam? Čo je cieľom MBV? Rôzni autori majú rôzne predstavy a zdá sa, že diskusia doteraz nedospela k nejakej ucelenej definícii, ktorá by bola aplikovateľná pre ďalšie úvahy aj prax MBV. V článku tvrdíme, že sľubnou cestou ako prísť k relevantnému vymedzeniu MBV je jeho konfrontácia s etikou cností a psychológiou morálky. Na základe zohľadnenia základných princípov etiky cností ukazujeme, že tieto princípy priamo korešpondujú s návrhmi MBV jeho popredných autorov. Tvrdíme, že MBV predstavuje kultiváciu morálne dokonalého charakteru. Hoci nie každá predstava MBV je charakteristická zlepšovaním cností, tvrdíme, že tento prístup je najrelevantnejší spomedzi alternatívnych. Etika cností ako zastrešujúci rámec diskusiu zjednocuje, zbavuje ju vzniknutých nejasností, a slúži ako pevný základ pre ďalšie skúmanie v tomto smere. Cez prizmu teórií cností môžeme adekvátnejšie odpovedať na viaceré výhrady voči MBV. Takýto rámec potom umožňuje konkrétnejšie a stabilnejšie ohodnotenie rôznych návrhov pre realizáciu MBV, a rovnako je potrebný pre jeho bezpečné nasmerovanie.

Kľúčové slová: vylepšovanie človeka, biotechnológie, morálka, morálna psychológia, etika cností, cnosť, morálnych charakter

Abstract

The debate on moral biological enhancement (MBE) is currently facing quite a serious problem. The various proposals for different types of moral enhancement using biotechnology are not unified and the project as a whole thus looks very chaotic. The whole debate seems to be stuck in the question, what does it even mean to be morally superior? Which human dispositions to be improved have the necessary moral significance? What is the goal of MBE? Different authors have different ideas, and the discussion does not yet seem to have arrived at any coherent definition that would be applicable to both further reflection and the practice of MBE. In this article, we argue that a promising way to arrive at a relevant definition of MBE is to confront it with virtue ethics and moral psychology. By taking into account the basic principles of virtue ethics, we show that these principles directly correspond to the MBE proposals of its leading authors. We argue that MBE represents the cultivation of morally perfect character. Although not every notion of MBE is characterized by virtue improvement, we argue that this approach is the most relevant among the alternatives. Virtue ethics, as an overarching framework, unifies the discussion, frees it from the ambiguities that have arisen, and serves as a solid foundation for further inquiry in this direction. Through the prism of virtue theories, we can more adequately answer several objections to MBE. Such a framework then allows for a more concrete and stable evaluation of various proposals for the implementation of MBE, and is equally necessary for its safe direction.

Keywords: human enhancement, biotechnology, morality, moral psychology, virtue ethics, virtue, moral character

Kontaktné údaje

Mgr. Tomáš Gašpar

Katedra filozofie a aplikovanej filozofie, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

gaspar1@ucm.sk

Analýza „Cancel Culture“ skrz Nietzscheho Filozofie Trestu

Understanding Cancel Culture Through Nietzsche's Genealogy of Punishment

MgA. Pavlína Jones

Abstrakt

Tvrdé a neefektívne charakteristiky takzvanej “cancel culture” sú často diskutovanou témou, najmä pokiaľ ide o hľadanie spôsobov, ako túto prax ukončiť. Ako jedna z najnovších foriem trestu, ktorá odráža súčasné spoločenské praktiky a hodnoty, však obnáša niečo, s čím sa mnohí ľudia nevedia zmieriť. Táto práca sa zameriava na Nietzscheho ponímanie trestu, s cieľom ilustrovať povahu “cancel culture”. Nietzscheho rozlíšenie medzi trestom, pred a počas kresťanstva, nám pomáha pochopiť, prečo je “cancel culture”, aj so všetkou jej tvrdosťou, veľmi príťažlivá, ale takisto, prečo sa stretáva aj s kritikou. Nietzsche vysvetľuje, že trest pred kresťanstvom dal trestajúcim právo na krutosť a umožnil im užívať si utrpenie previnilcov. Keď však vzniklo kresťanstvo, takéto pôžitky boli potlačené, pričom podstata a účinnosť trestu sa úplne zmenila. Táto práca predstavuje “cancel culture” ako prax, ktorá sa podobá Nietzscheho predkresťanskej forme trestu, kde sa tretajúci teší z toho, že vidí utrpenie previnilcov, pričom je takisto vnímaná ako neúčinná a aktívne potláčaná.

Kľúčové slová: cancel culture, Nietzsche, trest

Abstract

Cancel culture's harsh and ineffective characteristics has been a major topic of discussion especially in ways that aim to bring it to an end. As one of the newest forms of punishment that reflect our current societal practices and values, there seems to be something about it that many people cannot come to terms with accepting. This paper looks to Nietzsche's genealogy of punishment as a way to illustrate the nature of cancel culture. Nietzsche's distinction between punishment, pre and during Christianity, help us understand why cancel culture, even with all its harshness, is very appealing to administer, but why it is also met with criticism. Nietzsche explains that punishment pre Christianity gave punishers a right on cruelty which allowed them to enjoy causing a wrongdoer to suffer. However, once Christianity emerged, such enjoyments were suppressed and the essence and effectiveness of punishment changed altogether. This paper then presents cancel culture as reminiscent of Nietzsche's pre Christian form of punishment that enjoys seeing wrongdoers suffer while simultaneously being perceived as ineffective and experiencing suppression.

Kľúčové slová: cancel culture, Nietzsche, punishment

Kontaktné údaje

MgA. Pavlína Jones

Katedra filozofie a aplikovanej filozofie, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

jones1@ucm.sk

O istote u Descarta

Certainty in Descartes

Mgr. Filip Knižka

Abstrakt

V príspevku sa hovorí o téme istoty Reného Descarta. V diele Meditácie o prvej filozofii hľadá istotu vo vedách, teda nespochybniteľný základ pre poznanie. Záverom jeho uvažovania je objav v podobe cogito, ergo sum (myslím, teda som). To sa chápe ako prvá istota, na ktorej môžeme budovať akékoľvek poznanie. Descartes si týmto objavom zaslúžil svoje miesto v dejinách filozofie.

Cieľom príspevku je uskutočniť analytickú interpretáciu časti prvej vety v 1. meditácii z diela Meditácie o prvej filozofii. Interpretácia sleduje logickú konzistentnosť viet v diele a konzistentnosť myslenia autora. Príspevok sa zameriava iba na prvú vetu, pretože v tej sú položené základy uvažovania francúzskeho filozofa. Interpretácia nesleduje to, čo Descartes chce tvrdiť, ale skúma to, čo naozaj tvrdí. Ukáže sa, že myslenie Descarta obsahuje v základoch rozpor. V dôsledku toho sa všetko ďalšie uvažovanie stáva pochybným, rovnako aj dôveryhodnosť objavu cogito, ergo sum.

Záver príspevku zobrazuje Descartovu snahu objaviť vo vedách niečo isté ako vedľajší problém diela. Po interpretácii sa zdá, že hlavnou úlohou Descarta je nájsť subjektívnu istotu. Príspevok vyvoláva otázku: čo je istotou u Descarta?

Kľúčové slová: pochybnosť, istota, generálna skepsa, poznanie

Abstract

The article discusses the theme of certainty in René Descartes' philosophy. In his work "Meditations on First Philosophy," Descartes seeks certainty in the sciences as an unquestionable foundation for knowledge. The conclusion of his reflections is a discovery in the form of "cogito, ergo sum" (I think, therefore I am). This is understood as the first certainty on which we can build any knowledge. Descartes earned his place in the history of philosophy with this discovery.

The aim of the article is to undertake an analytical interpretation of a part of the first sentence in the first meditation from the work "Meditations on First Philosophy." The interpretation follows the logical consistency of sentences in the work and the consistency of the author's thinking. The article focuses only on the first sentence because it lays the foundation for the French philosopher's reasoning. The interpretation does not follow what Descartes intends to claim but examines what he actually asserts. It turns out that Descartes' thinking contains contradictions at its core. Consequently, all further reasoning becomes dubious, as does the credibility of the discovery "cogito, ergo sum."

The conclusion of the article depicts Descartes' attempt to discover something certain in the sciences as a secondary issue in his work. After interpretation, it seems that Descartes' main task is to find subjective certainty. The article raises the question: what is certainty for Descartes?

Keywords: doubt, certainty, general skepticism, knowledge

Kontaktné údaje

Mgr. Filip Knižka

Katedra filozofie a aplikovanej filozofie, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

knizka1@ucm.sk

Vliv Young Adult dystopií na mladý mozek

The influence of Young Adult dystopias on the young brain

Mgr. Denisa Mišinová, DiS.

Abstrakt

Young Adult beletrie je fenoménom, ktorý nabyl ve 21. století mimořádnou popularitu mezi mladými čtenáři. Dystopické příběhy mohou povzbuzovat k zájmu o sociální či politické otázky, prevenci katastrof, eliminaci existenčních rizik a o snahu aktivně participovat na budoucnosti lidského druhu. Ze současné generace mladých čtenářů mohou vzniknout noví filozofové, politici nebo vědečtí pracovníci. Tento proces začíná již formováním mladého mozku, který může vhodně zvolená literatura podstatným způsobem ovlivnit. Četba má potenciál obohatit čtenáře o nové perspektivy a připravit na zásadní morální dilemata, s nimiž se lidstvo bude nuceno v budoucnosti vypořádat. V širším kontextu můžeme dokonce říci, že čtenářem manipuluje směrem ke kritickému myšlení, přičemž stimuluje intelektuální změny, k nimž prokazatelně dochází během období dospívání. Každý mladistvý, kterého vyděsí negativistická představa spisovatelů, je potenciálním uvědoměným jedincem, který může aktivně iniciovat změnu k lepšímu. S vědeckým pokrokem jsou neodlučitelně spojené i mnohé sociálně etické výzvy a právě YA dystopie připravují budoucí generaci na to, aby těmto výzvám mohla čelit. Ve spojení se závažnými bioetickými dilematy může působit výchovně a podpořit myšlenku, že moderní technologie sama o sobě není ani dobrá, ani zlá – záleží na tom, jakým způsobem ji lidstvo využije.

Klíčové slová: bioetika, vývoj mozku, epistemologie, dystopie.

Abstract

Young Adult fiction is a phenomenon that has gained extraordinary popularity among young readers in the 21st century. Dystopian stories can encourage interest in social or political issues, disaster prevention, elimination of existential risks, and an effort to actively participate in the future of the human species. The current generation of young readers may become new philosophers, politicians or scientists. This process begins with the formation of the young brain, which can be significantly influenced by appropriately chosen literature. Reading has the potential to enrich readers with new perspectives and prepare them for the fundamental moral dilemmas that humanity will be forced to deal with in the future. In a broader context, we can even say that it manipulates the reader towards critical thinking, stimulating the intellectual changes that occur during adolescence. Any youth who is frightened by the writers' negativistic notion is a potentially aware individual who can actively initiate change for the better. Many socio-ethical challenges are inextricably linked to scientific progress, and it is precisely YA dystopias that prepare the future generation to face these challenges. Coupled with serious bioethical dilemmas, they can be educational and promote the idea that modern technology is neither good nor bad in itself - it depends on how humanity uses it.

Keywords: Bioethics, Brain Development, Epistemology, Dystopia.

Kontaktné údaje

Mgr. Denisa Mišinová, DiS.

Katedra filozofie a aplikovanej filozofie, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

misinova1@ucm.sk

Ako hovoriť o duševnom zdraví: Wittgensteinová filozofia jazyka a psychopatológia

How to talk about Mental Health: Wittgenstein's Philosophy of Language and Psychopathology

Mgr. Tomáš Priehradný

Abstrakt

Wittgenstein sa pýta veľmi jednoduchú otázku: čo znamená, keď poviem: „Mám bolesť“ a iná osoba mi rozumie? A ako môžem ja rozumieť niekomu inému, keď vysloví podobnú vetu? Nevidím ich bolesť. Ale môžeme ísť hlbšie. Čo ak niekto povie: „Mám depresiu“. Alebo: „Mám schizofréniu“. Môžem skutočne porozumieť tomu, čo hovoria? Ide tu o všeobecný problém toho, čo je vnútorné. Nedokážem pochopiť čo je psychóza, ak som podobnú skúsenosť nikdy predtým nezažil.

Môj hlavný záujem sa týka problému komunikovateľnosti. Ako vysloviť, čo je vnútorné/súkromné a ako tomu rozumieť, keď už sa to vysloví. Ako komunikovať o tom, čo je vnútorné/súkromné, ak to nie je „normálne“. Zameriam sa na niekoľko tém z Wittgensteinovej filozofie: dichotómia medzi vnútorným – vonkajším, poznanie iných myslí a argument proti súkromnému jazyku. Ale toto nie sú moje hlavné ciele.

Máme tu dva hlavné problémy. Po prvé, problém komunikovateľnosti, ktorý ma epistemologické konzekvencie súvisiace so sémantickým externalizmom. V tejto interpretácii ide o to, akým spôsobom mení jazyk skutočnosť. Po druhé, ide o otázku toho, čo je „normálne“. Tu sa musíme zamerať na koncept riadenia sa pravidlom. Cieľom príspevku je ukázať, akým spôsobom je možné zmenou jazyka meniť sociálnu realitu a tak hovoriť o tom, čo bolo predtým súkromné.

Kľúčové slová: Wittgenstein, psychopatológia, súkromný jazyk, komunikácia, epistemológia

Abstract

Wittgenstein asks very simple question: what does it mean, when I say: „I am in pain“ and another person understands me? And how can I understand, when someone says similar sentence? I can not see their pain. But we can go deeper. What if somebody says: I have depression. I really understand, what is they saying? This is general problem of what is inner.

My main interest here is the problem of communicability. How to say what is inner/private and how to understand it when it is already said. How can we communicate about what is inner/private if it is not „normal“. I will focus on several topics from Wittgenstein's philosophy: dichotomy between inner – outer, knowledge of other minds and private language argument.

There are two real problems. Firstly, the problem of communicability has epistemological consequences, if we interpret Wittgenstein in the context of semantic externalism. Our point is, that reality is more or less created by our language. Second problem is the question what is normal. We must use the notion of following the rules. The aim of my paper is to show how we can change the reality by the means of the change of language.

Keywords: Wittgenstein, psychopathology, private language, communication, epistemology

Kontaktné údaje

Mgr. Tomáš Priehradný
t.priehradny@gmail.com

Surrealistické automatizmy a slobodná vôľa

Surrealist automatisms and free will

Mgr. Sára Špirková

Abstrakt

Cieľom príspevku je preskúmať nevedomé konanie jednotlivca z pohľadu umeleckej tvorby, ktorá si nevyžaduje zapájanie vedomej vôle, no i napriek tomu možno hovoriť v tejto oblasti o určitej slobode. Neurovedy spochybňujú koncept slobodnej vôle, a to na základe absencie zapájania vedomej vôle, čo znamená, že ju odmietajú komplexne. V príspevku sa snažíme argumentovať, že nevedomé konanie nemusíme pokladať vždy za neslobodné. Jedným z príkladov sú surrealistické automatizmy, ktoré si zapájanie vedomej vôle nevyžadujú, ba práve naopak, absencia zapájania vedomej vôle a úmyslov agensa sú základnou podmienkou slobodnej umeleckej tvorby, ktorá sa snaží vyhnúť akýmkoľvek spoločenským a normatívnym záväzkom.

Kľúčové slová: automatizmy, surrealizmus, slobodná vôľa, umenie, vedomá vôľa, slobodná vôľa

Abstract

The aim of this article is to explore the unconscious action of an agent from the perspective of artistic creation, which does not require the experience of conscious will, but nevertheless, we can speak of a certain freedom in this area. Neuroscience questions the concept of free will on the basis of the absence of the experience of conscious will, which means that it rejects it comprehensively. In this paper, we try to argue that unconscious action need not always be considered unfree. One example is surrealist automatism, which do not require the involvement of conscious will; indeed, on the contrary, the absence of conscious will and the intentions of the agent are essential conditions for free artistic creation, which seeks to avoid any social and normative obligations.

Keywords: automatism, surrealism, free will, art, conscious will, free will

Kontaktné údaje

Mgr. Sára Špírková

Katedra filozofie a aplikovanej filozofie, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

spirkova2@ucm.sk

Dedičné editovanie ľudského genómu v tieni eugeniky

Human heritable genome editing in the shadow of eugenics

Mgr. Kristián Valachovič

Abstrakt

V bioetickej diskusii o editácii ľudského zárodočného genómu si môžeme všade všímať príznak eugeniky. Kritici varujú, že editácia ľudského genómu by mohla viesť k diskriminácii, nátlaku a prehľbovaniu sociálnej nerovnosti, ako sa to stalo v prípade eugeniky v 20. storočí. Tento článok však tvrdí, že argument eugeniky nie je dostatočný na určenie etickosti dedičného editovania ľudského genómu. Hoci sa z histórie eugeniky môžeme veľa naučiť a poučiť, rozdiely medzi moderným genetickým inžinierstvom a eugenickými praktikami z minulosti naznačujú, že sú potrebné nové etické kritériá. Cieľom tohto príspevku je eticky od seba oddeliť súčasné možnosti aplikácie editovania génov od zneužívania eugeniky v minulosti a poskytnúť etické usmernenia, ktoré bude postavené na vedeckých špecifikách, a nie len na rétorické a sémantické odvolávanie sa na historické analógie späté s eugenikou. Skúma technickú realitu súčasnej biotechnológie s cieľom zhodnotiť, čo je možné a pravdepodobné za predpokladu primeraného dohľadu a regulácie. Dochádza k záveru, že pri otvorenej verejnej diskusii a filozoficky podložených argumentoch by editácia ľudskej zárodočnej línie mohla prebiehať eticky prijateľným spôsobom, ktorý by bol zameraný skôr na prevenciu chorôb a zdravotného postihnutia než na zlepšenie vlastností alebo schopností. Argument eugeniky je síce varovný a nemali by sme ho brať ľahkovážne, ale sám o sebe túto diskusiu definitívne nevyrieši.

Kľúčové slová: dedičné editovanie ľudského genómu, eugenika, bioetika, zapojenie verejnosti

Abstract

The specter of eugenics has dominated bioethical debates over human germline genome editing. Critics caution that editing the human genome could lead to discrimination, coercion, and exacerbated social inequalities, as happened with eugenics in the 20th century. However, this paper argues that the eugenics argument is not sufficient for determining the ethics of human heritable genome editing today. While important lessons can be learned from that history, the differences between modern genomic medicine and past eugenics practices suggest new ethical criteria are needed. This paper aims to disentangle current gene editing capabilities from past abuses and provide ethical guidance focused on scientific specifics rather than rhetorical appeals to historical analogies alone. It examines the technical realities of contemporary biotechnology to evaluate what is feasible and likely, given appropriate oversight and regulation. It concludes that with open public debate and philosophically sound reasoning, human germline editing could proceed in ethically acceptable ways, aimed at preventing disease and disability rather than enhancing traits or abilities. The eugenics argument, while cautionary, does not definitively resolve the debate on its own merits.

Keywords: human heritable genome editing, eugenics, bioethics, public engagement

Kontaktné údaje

Mgr. Kristián Valachovič

Katedra filozofie a aplikovanej filozofie, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

valachovic1@ucm.sk

Sekcia psychológie

**Overenie vybraných psychometrických kvalít nástroja na meranie
motívov k užívaniu alkoholu**

**Examination of selected psychometric qualities of an instrument to
measure motives for alcohol use**

Mgr. Alexandra Hudáková – Mgr. Jakub Ladecký

Abstrakt

Konzumácia alkoholu je v našej spoločnosti považovaná za bežný fenomén, ktorý však so sebou prináša množstvo negatívnych dôsledkov. Aby sme vedeli navrhnúť efektívne riešenia je dôležité poznať dôvody, ktoré nás k takému správaniu vedú. Esenciálnou súčasťou čoho sú kvalitné metódy ich zachytenia. Nástroj DMQ-R je celosvetovo rozšírený dotazník, určený na meranie 4 motívov ku konzumácií alkoholu. Cieľom príspevku je na súbore mladých dospelých a dospievajúcich participantov zo Slovenska skúmať vybrané psychometrické charakteristiky jeho adaptovanej verzie, konkrétne druhy reliability a validity. Dané psychometrické vlastnosti sme overovali pomocou faktorovej analýzy, koeficientu Cronbachovej alfy a korelačných koeficientov. Výsledky poukazujú na vyhovujúcu kvalitu dotazníka na meranie motívov ku konzumácií alkoholu v našich podmienkach.

Kľúčové slová: motivácia k užívaniu alkoholu, psychometrické kvality, slovenská verzia DMQ-R

Abstract

Alcohol consumption is considered to be a common phenomenon in our society, but it carries with it a number of negative consequences. In order to design effective solutions, it is important to know the reasons that lead us to such behaviour. An essential part of this is good quality methods of identifying them. The DMQ-R tool is a widely used questionnaire designed to measure 4 motives for alcohol consumption. The aim of this paper is to investigate selected psychometric characteristics of its adapted version, namely types of reliability and validity, on a set of young adult and adolescent participants from Slovakia. The given psychometric properties were verified using factor analysis, Cronbach's alpha coefficient and correlation coefficients. The results indicate the satisfactory quality of the questionnaire for measuring motives for alcohol consumption in our conditions.

Keywords: drinking motives, psychometrics properties, the slovak version of DMQ-R

Kontaktné údaje:

Mgr. Alexandra Hudáková
Katedra psychológie, Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
hudakova9@ucm.sk

Mgr. Jakub Ladecký
Katedra psychológie, Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
ladecky2@ucm.sk

Sebareflexia učiteľov materských škôl prostredníctvom identifikácie nadaných detí, detí so špecifickými poruchami učenia alebo ich sociálno-patologických prejavov

Self-reflection of kindergarten teachers through the identification of gifted children, children with specific learning disabilities or their socio-pathological manifestations

Mgr. Beáta Pošteková

Abstrakt

Identifikácia a riešenie potrieb nadaných detí, detí so špecifickými poruchami učenia a správania sa alebo detí so sociálno-patologickými prejavmi je kľúčovým aspektom úlohy učiteľa v materskej škole. Cieľom bolo na základe dotazníkového šetrenia učiteľov materských škôl zistiť, či dokážu rozpoznať sociálno-patologické prejavy a šikanu v triede, aké rady a preventívne opatrenia navrhujú rodičom a či preukazujú vo vybraných faktoroch (ako napríklad vek, dĺžka pedagogickej praxe, vzdelanie a iné) vplyv na schopnosť učiteľov identifikovať nadané deti alebo deti so špecifickými poruchami učenia a správania sa. Je potrebné, aby sa učitelia v materských školách neustále zdokonaľovali vo svojich zručnostiach, komunikácii s rodičmi a deťmi, aby tak mohli uspokojiť ich rôznorodé potreby v triede a podporili i inkluzívne vzdelávacie prostredie. Učiteľova sebareflexia môže viesť k neustálemu profesionálnemu rastu a lepším výsledkom u detí s ich výchovno-vzdelávacími potrebami. Pravidelnou sebareflexiou aspektov v učiteľskej praxi môžu byť podporené silné stránky, a naopak poukázať aj na oblasti, v ktorých je potrebné zvýšiť svoju efektívnosť ako učiteľa materskej školy.

Kľúčové slová: učiteľ, materská škola, sebareflexia, sociálno-patologické prejavy, nadané deti, deti so špecifickými poruchami učenia

Abstract

Identifying and addressing the needs of gifted children, children with specific learning and behavioural difficulties or children with social pathologies is a key aspect of the role of the kindergarten teacher. The aim was to find out, through a questionnaire survey of kindergarten teachers, whether they are able to recognize socio-pathological manifestations and bullying in the classroom, what advice and preventive measures they suggest to parents, and whether they show an influence in selected factors (such as age, length of teaching experience, education, etc.) on the teachers' ability to identify a gifted child or a child with specific learning and behavioural disorders. There is a need for kindergarten teachers to continuously improve their skills, communication with parents and children in order to meet their diverse needs in the classroom and to foster an inclusive learning environment. Teacher self-reflection can lead to continuous professional growth and better outcomes for children with their educational needs. By regularly self-reflecting on aspects in a teacher's practice, strengths can be promoted, and conversely, also highlight areas in which to increase one's effectiveness as a kindergarten teacher.

Keywords: teacher, kindergarten, self-reflection, socio-pathological manifestations, gifted children, children with specific learning disabilities

Kontaktné údaje:

Mgr. Beáta Pošteková

Katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky, Pedagogická fakulta

Katolícka univerzita v Ružomberku

beata.postekova@gmail.com

Porovnanie metód WHOQUEL BREF a Perma Profiler v kontexte merania kvality života a wellbeingu

Comparison of WHOQUEL BREF and Perma Profiler methods in the context of measuring quality of life and well-being

Mgr. Patrícia Slebodová

Abstrakt

Analýzy kvality života a wellbeingu sú veľmi náročné a v mnohých aspektoch neprebádané. Pozostávajú z veľkého okruhu tém a položiek, pretože kvalita života je oblasť mnohorozmerná. Kvalita života a wellbeing sú konštrukty odrážajúce uspokojenie základných psychologických potrieb a sú používané na hľadanie ich potenciálu ako indikátorov ohrozenia psychického a fyzického zdravia. WHOQOL je miera kvality života vyvinutá Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO), ktorá je multifaktoriálna a zahŕňa fyzické, sociálne, emocionálne, kognitívne, pracovné, rolové a duchovné aspekty, ako aj širokú škálu symptómov súvisiacich s rôznymi ochoreniami. PERMA Profiler je v posledných rokoch celosvetovo najpoužívanejší nástroj na zachytenie wellbeingu. Predložená práca porovnáva metódy merania WHOQUEL BREF a Perma Profiler v rámci ich popisu, adaptácie v rôznych krajinách, spôsoboch psychometrického overenia a miere použitia na slovenskej populácii. Ďalej poukazuje na štúdie, v ktorých boli tieto metódy merania použité. V kontexte nedostatkov a limitov rozoberá jednotlivé dotazníky, možnosti merania a navrhuje najvhodnejšie postupy pre ďalší výskum.

Kľúčové slová: WHOQUEL BREF, Perma Profiler, kvalita života, well-being

Abstract

Analyses of quality of life and well-being are very demanding and unexplored in many aspects. They consist of a large range of topics and items, because quality of life is a multidimensional field. Quality of life and well-being are constructs reflecting the satisfaction of basic psychological needs and are used to search for their potential as indicators of threats to psychological and physical health. WHOQOL is a measure of quality of life developed by the World Health Organization (WHO), which is multifactorial and includes physical, social, emotional, cognitive, occupational, role and spiritual aspects, as well as a wide range of symptoms related to various diseases. In recent years, the PERMA Profiler has been the most widely used tool for capturing well-being worldwide. The presented work compares the measurement methods WHOQOL BREF and Perma Profiler in terms of their description, adaptation in different countries, methods of psychometric verification and the rate of use in the Slovak population. The projekt further points to studies in which these measurement methods were used. In the context of shortcomings and limits, it discusses individual questionnaires, measurement options and suggests the most appropriate procedures for further research.

Keywords: WHOQOL BREF, Perma Profiler, quality of life, well-being

Kontaktné údaje:

Mgr. Patrícia Slobodová
Katedra psychológie, Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
slobodova2@ucm.sk

**Sekcia germanistiky, anglistiky a
amerikanistiky**

Kríženie z medzijazykového anglicko-slovenského pohľadu

Blending from cross-linguistic English-Slovak perspective

Mgr. Adam Bajza

Abstrakt

Keďže angličtina sa stala významným darcom lexikálnych jednotiek do iných jazykov, prevzatia z nej sú neustále bežnejšie aj v slovenčine. Viaceré spoločensko-kultúrne a politické zmeny a vývoj spôsobili, že slovenčina sa viac otvorila zahraničným vplyvom, čo má za následok aj zvýšený výskyt anglicizmov. Napriek tomu, že tieto jazyky spolu úzko etymologicky nesúvisia, možno poukázať na skutočnosť, že asimilácia anglických prevzatí prenikla dokonca aj do slovotvorného systému slovenčiny. Kým kríženie v slovenčine bolo len nedávno a vlastne len okrajovo uznané, tento slovotvorný proces postupne nadobúda istú produktivitu. Príspevok sa preto zameriava na prezentáciu a exemplifikáciu formovania a onomatologického potenciálu krížených slov, so špecifickým zameraním na ich štruktúru. Údaje sú vyhodnotené z hľadiska ich kategorizácie v rámci hlavných štruktúrnych typov a ich príslušných podtypov. Okrem toho ponúkame aj medzijazykový pohľad na vzájomné porovnanie excerpovaných a štatisticky spracovaných údajov v porovnaní s výsledkami predchádzajúcich výskumov. Zámerom štúdie je prispieť k medzijazykovým štúdiám, k slovenskej onomatológii, ako aj zvýšiť povedomie o krížených slovách, keďže sa im doteraz rozsiahla teoretická pozornosť nevenovala.

Kľúčové slová: kríženie, slovotvorba, medzijazykový pohľad, anglicizmy, onomatologický potenciál, štruktúrne typy

Abstract

As English has become a significant donor of lexical units to other languages, borrowings from it are more common in Slovak, too. Several socio-cultural and political changes and developments have caused Slovak to become more open to foreign influences, also resulting in the increased presence of anglicisms. In spite of the fact that these languages are not closely etymologically related, it is possible to claim that the assimilation of English borrowings has even penetrated into the word-formation system of Slovak. While blending has only recently and actually merely marginally been acknowledged in Slovak, this word-formation process has gradually become productive. Therefore, the paper focuses on presenting and exemplifying the formation and onomatological potential of blends, with specific focus on their structure. The data are evaluated as to their categorisation within the main structural types and their respective subtypes. Besides, we offer a cross-linguistic perspective with regard to the mutual comparison of the collected and statistically processed data, in comparison with the results of previously conducted researches. The study intends to contribute to cross-linguistic studies, to Slovak onomatology, as well increase the awareness of blends, as so far extensive theoretical attention has not focused on them.

Keywords: blending, word-formation, cross-linguistic perspective, anglicisms, onomatological potential, structural types

Kontaktné údaje

Mgr. Adam Bajza

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnava

bajza1@ucm.sk

Minulé časy v nemčine. Distribučná analýza

Vergangenheitstempora im Deutschen. Eine Distributionsanalyse

Bc. Alexandra Budovcová

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá minulými časmi v nemčine a pozostáva z dvoch častí. Prvá - teoretická časť sa zaoberá jednotlivými minulými časmi, ako aj korpusovou lingvistikou. Na začiatku teoretickej časti sú uvedení aj niektorí gramatici a ich názory na počet časov a systém časov v nemeckom jazyku. Článok sa taktiež zaoberá rôznymi kritériami pre určenie počtu časov a vlastnosťami, ktoré je potrebné zohľadniť pri opise významových variantov časov. V tomto príspevku vychádzam z "tradičného" konceptu nemeckého jazyka, t. j. že existujú len 3 časy na vyjadrenie minulosti. Tvorenie časov a spôsoby použitia časov patria tiež k prvej časti. V druhej - praktickej časti sa overuje, či sa časy uvedené v prvej časti skutočne používajú v písomnej komunikácii tak, ako uvádzajú vybrané gramatiky. Skúmanie v praktickej časti sa uskutočňuje v korpuse Sketch Engine. Na základe vykonanej analýzy je možné konštatovať, či gramatiky, ktoré tieto použitia uvádzajú, sú aktuálne, alebo sú už neaktuálne a môžu si vyžadovať úpravu.

Kľúčové slová: temporálny systém, minulé časy, použitie minulých časov, korpusová analýza

Abstract

Der Beitrag beschäftigt sich mit den Vergangenheitstempora im Deutschen und besteht aus zwei Teilen. Im ersten – theoretischen Teil werden sowohl einzelne Vergangenheitstempora, als auch die Korpuslinguistik behandelt. Am Anfang des theoretischen Teils werden auch gewisse Grammatiker und ihre Ansicht über die Anzahl der Tempora und das Tempussystem in der deutschen Sprache genannt. Weiter beschäftigt sich der Beitrag mit verschiedenen Kriterien zur Bestimmung der Anzahl der Tempora und auch damit, welche Merkmale bei der Beschreibung der Bedeutungsvarianten der Tempora berücksichtigt werden muss. In dem Beitrag gehe ich von dem „traditionellen“ Konzept der deutschen Sprache aus, d.h. zum Ausdruck der Vergangenheit gibt es nur 3 Tempora. Formbildung der Tempora und die Verwendungsweisen der Tempora gehören auch zu dem ersten Teil. Im zweiten – praktischen Teil wird überprüft, ob die in dem ersten Teil erwähnten Verwendungsweisen der Tempora auch tatsächlich in der schriftlichen Kommunikation so verwendet werden, wie es die ausgewählten Grammatiken anführen. Die Untersuchung im praktischen Teil wird in dem Korpus Sketch Engine durchgeführt. Anhand der durchgeführten Analyse kann man konstatieren, ob die Grammatiken, die diese Verwendungsweisen anführen, aktuell sind oder nicht mehr und eine Modifikation verlangen können.

Schlüsselwörter: Tempussystem, Vergangenheitstempora, Verwendungsweisen, Korpusanalyse

Kontaktné údaje

Bc. Alexandra Budovcová
Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnava
budovcova1@ucm.sk

Analýza diskurzívnych rovín v románe Cox oder Der Lauf der Zeit

Analyse der diskursiven Ebenen im Roman Cox oder Der Lauf der Zeit

Bc. Tímea Cingelová

Abstrakt

Tento príspevok sa zaoberá diskurzívnymi rovinami, ktoré sa nachádzajú vo vybranom románe "Cox oder Lauf der Zeit" pochádzajúceho z dielne rakúskeho spisovateľa Christoha Ransmayra. Teoretická časť príspevku sa zameriava na charakteristiku pojmu "diskurz", pričom sú porovnávané rôzne interpretácie a pohľady na tento pojem. Zároveň sa v tomto príspevku podrobnejšie analyzuje najmä základná definícia diskurzu, ktorú je možné nájsť v dielach tvorcu daného pojmu Michela Foucaulta. Za vhodnú metódu na analýzu vybraných úrovní diskurzu je následne určená diskurzívna analýza. Praktická časť príspevku sa zameriava na psychologický a politický diskurz, pričom sa kladie osobitný dôraz na témy vyskytujúce sa v analyzovanom románe, ako sú vláda, politika, láska, smrť, smútok a čas. Okrem toho sa daný príspevok venuje zobrazovaniu kultúrnych rozdielov medzi Orientom a Okcidentom. Hlavným cieľom tejto analýzy je poskytnúť vedomosti pre chápanie viacvrstvových úrovní diskurzu v románe „Cox oder Lauf der Zeit“ prostredníctvom prepojenia spomenutých teoretických konceptov s konkrétnymi literárnymi prvkami.

Kľúčové slová: diskurz, diskurzívna analýza, Michel Foucault, Cox oder der Lauf der Zeit

Abstract

Der vorliegende Beitrag befasst sich mit der Analyse der Diskursebenen in dem ausgewählten Roman "Cox oder Lauf der Zeit" des österreichischen Schriftstellers Christoph Ransmayr. Im theoretischen Teil werden zunächst die Charakteristika des Begriffs "Diskurs" behandelt, wobei verschiedene Definitionen verglichen und die grundlegende Definition des Diskurses aus dem Werk von Michel Foucault näher betrachtet werden. Als geeignete Methode zur Analyse von Diskursebenen wird anschließend die Diskursanalyse thematisiert. Im Mittelpunkt des praktischen Teils steht der psychologische und politische Diskurs, mit besonderem Schwerpunkt auf den Themen, die in dem zu analysierenden Roman behandelt werden, wie etwa Regierung, Politik, Liebe, Tod, Trauer und Zeit. Des Weiteren fokussiert sich der Beitrag auf die Darstellung der Unterschiede zwischen dem Orient und dem Okzident. Das Ziel dieser Analyse ist es, ein tiefes Verständnis für die vielschichtigen Diskursebenen in Ransmayrs Roman Cox oder Lauf der Zeit zu vermitteln, indem theoretische Konzepte mit konkreten literarischen Elementen in Beziehung gesetzt werden.

Schlüsselwörter: Diskurs, Diskursanalyse, Michel Foucault, Cox oder Der Lauf der Zeit

Kontaktné údaje

Bc. Tímea Cingelová
Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnava
cingelova1@ucm.sk

Lexikálna uzuálnosť v rôznych typoch cvičení na vyučovaní nemčiny ako cudzí jazyk

Lexikalische Usualität in verschiedenen Übungstypen im DaF-Bereich

Mgr. Iveta Káčerová

Abstrakt

Počas historického vývoja vyučovania cudzích jazykov sa súčasne vyvíjali rôzne vyučovacie metódy, ktoré sa uplatňovali vo vyučovaní. V súčasnosti však hovoríme najmä o rozvíjaní komunikačnej kompetencie vo všeobecnosti, pričom sa berú do úvahy všetky štyri zručnosti (hovorenie, počúvanie, písanie, čítanie). Teória tohto príspevku sa zaoberá predovšetkým problematikou lexikálnej uzuálnosti. Fokus je orientovaný na uzuálne slovné spojenia alebo kolokácie. Tie sú síce relatívne ustálené vo svojej podobe, ale na vyučovaní nemeckého jazyka sa im vyčleňuje menší priestor. Príspevok sa zaoberá aj analýzou typov cvičení, v ktorých je možné túto problematiku riešiť. Ulrich Häussermann a Hans-Eberhard Piepho zostavili komplexnú typológiu cvičení na vyučovanie nemčiny ako cudzieho jazyka. V článku sú uvedené základné formy cvičení na osvojenie si uzuálnych slovných spojení. Empirická časť článku obsahuje analýzu lexikálnej uzuálnosti v rôznych typoch cvičení v učebniciach na úrovni začiatočníkov. Prezentované a kriticky analyzované sú cvičenia na osvojenie si správneho používania ustálených slovných spojení. Jedným z cieľov vyučovania nemčiny ako cudzí jazyk je umožniť študentom komunikovať s rodenými hovoriacimi v každodenných situáciách či informovať o sebe a vlastnej kultúre. Táto schopnosť je spojená aj s predstavenými uzuálnymi slovnými spojeniami.

Kľúčové slová: kolokácie, nemčina ako cudzí jazyk, lexikálna uzuálnosť, uzuálne slovné spojenia

Abstract

Während der historischen Entwicklung des Fremdsprachenunterrichts entwickelten sich gleichzeitig auch unterschiedliche Lehrmethoden, die im Fremdsprachenunterricht appliziert wurden. Heutzutage spricht man jedoch vor allem von der Entwicklung der kommunikativen Kompetenz im Allgemeinen, wobei alle vier Fertigkeiten (Sprechen, Hören, Schreiben, Lesen) berücksichtigt werden. Der theoretische Gegenstand des Beitrags beschäftigt sich mit der Problematik der lexikalischen Usualität. Der Fokus liegt dabei auf den usuellen Wortverbindungen bzw. Kollokationen. In ihrer Form sind sie relativ fest, doch finden sie im DaF-Unterricht nur wenig Platz. Es wird analysiert, in welchen Übungstypen diese Problematik im DaF-Bereich bearbeitet werden kann. Ulrich Häussermann und Hans-Eberhard Piepho haben eine umfangreiche Übungstypologie für den Deutsch-als-Fremdsprache-Unterricht erstellt. In dem Beitrag werden die Grundübungsformen zum Erwerb der usualisierten Wortverbindungen präsentiert. Zum empirischen Teil des Beitrags gehört die Analyse der lexikalischen Usualität in verschiedenen Übungstypen in einem Lehrbuch im Anfängerniveau. Es werden dabei Übungen zur Aneignung der richtigen Verwendung von festen Wortverbindungen präsentiert und kritisch behandelt. Ein Ziel des DaF-Unterrichts ist es, die Lernenden in die Lage zu versetzen, mit Muttersprachlern in Alltagssituationen zu kommunizieren und Informationen über sich und die eigene Kultur weiterzugeben. Diese Fähigkeit wird auch mit den usuellen Wortverbindungen in Verbindung gebracht.

Schlüsselwörter: Kollokationen, DaF – Unterricht, lexikalische Usualität, usualisierte Wortverbindungen

Kontaktné údaje

Mgr. Iveta Káčerová
Katedra germanistiky, Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnava
kacerova3@ucm.sk

Budúce časy v nemčine. Distribučná analýza

Futurtempora im Deutschen. Eine Distributionsanalyse

Bc. Viera Rigová

Abstrakt

V porovnaní so všetkými ostatnými nemeckými časmi je budúci čas o trochu špecifickejší. Práve to sa snažím preukázať v tomto príspevku. Okrem teoretického opisu budúcich časov v nemčine je cieľom príspevku preskúmať, ako sú oba budúce časy zastúpené v písomnej komunikácii, a teda ich názorné využitie v praxi. Teoretická časť obsahuje nielen vysvetlenie významov a tvorbu budúcich časov podľa vybraných gramatík, ale aj ďalšie užitočné kapitoly, ako napríklad: prečo sa používa práve sloveso „stať sa“ ako pomocné sloveso; tvorba budúceho času v starej hornej nemčine; prítomnosť modality v súvislosti s budúcim časom; akú úlohu hrá kontext vo vzťahu k významu času. Na dosiahnutie cieľov uvedených v teoretickej časti pracujem s odbornými gramatikami. Vo vybraných gramatikách definujem tému a problematiku príspevku z perspektív viacerých lingvistov a následne sformulujem môj subjektívny názor. Praktická časť príspevku skúma príznačné kontexty, v ktorých sa oba budúce časy najčastejšie používajú. Toto skúmanie je založené na metóde korpusovej lingvistiky.

Kľúčové slová: temporálny systém, futúrum I, futúrum II, korpusová analýza

Abstract

Im Vergleich zu allen anderen deutschen Zeitformen ist das Futur in seiner Verwendung ein bisschen spezifischer. Genau das versuche ich in diesem Beitrag zu beweisen. Das Ziel den Beitrag ist neben der theoretischen Beschreibung der Futurtempora im Deutschen zu erforschen, wie die beiden Futurtempora in der schriftlichen Kommunikation vertreten sind, das heißt, ihre Verwendung in der Praxis zu veranschaulichen. Der theoretische Teil enthält nicht nur Erklärungen der Bedeutungen und der Bildung der Futurtempora nach den gewählten Grammatiken, sondern auch andere nutzbringende Kapitel wie zum Beispiel: warum gerade das Verb „werden“ als Hilfsverb; Bildung des Futurs im Althochdeutschen; die Anwesenheit der Modalität im Zusammenhang mit Futur; welche Rolle spielt der Kontext in Bezug auf die Tempusbedeutung. Um die genannten Ziele im theoretischen Teil zu erreichen, arbeite ich mit Fachbüchern. In den ausgewählten Grammatiken werde ich das Thema und die Fragestellung des Beitrags aus der Perspektive verschiedener Linguisten definieren und dann meine subjektive Auffassung formulieren. Im praktischen Teil des Beitrags wird überprüft, in welchen typischen Kontexten Futur I und Futur II am häufigsten gebraucht werden. Bei dieser Suche geht der Beitrag von der korpuslinguistischen Methode aus.

Schlüsselwörter: Tempussystem, Futur I, Futur II, Korpusanalyse

Kontaktné údaje

Bc. Viera Rigová

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnava

rigova1@ucm.sk

Mládežnícke slová roka a ich aktuálnosť

Jugendwörter des Jahres und ihre Aktualität

Bc. Adriana Šilhánková

Abstrakt

Predložený článok sa zaoberá interdisciplinárnou témou „jazyk mládeže“ a jazykovou súťažou „Mládežnícke slovo roka“. Od roku 2008 sa v Nemecku pod vedením vydavateľstva Langenscheidt vyberá mládežnícke slovo roka, ktorého cieľom je propagovať lexikón „100 Prozent Jugendsprache“. Zdá sa však, že táto kampaň prerástla do sociálneho fenoménu, ktorý je tiež v článku vysvetlený a ilustrovaný. Najprv sú popísané teoretické základy jazyka mládeže, mládeže a výskumu jazyka mládeže. V tomto článku je jazyk mládeže analyzovaný najmä zo sociolingvistického hľadiska. Následne sú predstavené každoročné jazykové súťaže ako "Slovo roka" a podobné iniciatívy v nemecky hovoriacich krajinách ako aj na medzinárodnej úrovni. Ako posledná teoretická téma je opísaná jazyková súťaž "Mládežnícke slovo roka" spolu s históriou kampane, kritériami výberu a zoznamom doterajších víťazov a ich slovných významov. V empirickej časti článku sa skúma aktuálnosť víťazov od roku 2008 v dnešnom používaní jazyka a diskutuje sa o nej s ohľadom na typické charakteristiky jazyka mladých ľudí.

Kľúčové slová: jazyk mládeže, výskum jazyka mládeže, mládežnícke slovo roka, jazyková súťaž

Abstract

Der vorliegende Beitrag befasst sich mit dem interdisziplinären Thema „Jugendsprache“ und der sprachlichen Wortwahl „Jugendwort des Jahres“. Seit 2008 wird in Deutschland unter der Leitung des Langenscheidt Verlags das Jugendwort des Jahres gewählt, womit man für das Lexikon „100 Prozent Jugendsprache“ Werbung machen möchte. Es scheint aber, dass sich diese Aktion zu einem gesellschaftlichen Phänomen entwickelt hat, was auch in dem Beitrag erklärt und illustriert wird. Zuerst werden die theoretischen Grundlagen zur Jugendsprache, Jugend und Jugendsprachforschung behandelt. Die Jugendsprache wird in diesem Beitrag besonders aus der soziolinguistischen Sicht betrachtet. Danach folgt die Vorstellung der jährlichen Sprachwettbewerbe wie „Wort des Jahres“ und ähnlicher Initiativen im deutschsprachigen Raum sowie auf der internationalen Ebene. Als letztes theoretisches Thema wird „Jugendwort des Jahres“ beschrieben, zusammen mit der Geschichte der Aktion, den Auswahlkriterien und der Liste von bisherigen Siegern und ihre Bedeutungen. Im empirischen Teil wird die Aktualität der Sieger seit 2008 im heutigen Sprachgebrauch überprüft und hinsichtlich der typischen Eigenschaften der Jugendsprache diskutiert.

Schlüsselwörter: Jugendsprache, Jugendsprachforschung, Jugendwort des Jahres, Sprachwettbewerb

Kontaktné údaje

Bc. Adriana Šilhánková

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnava

silhankova1@ucm.sk

Jazykové posolstvá chuligánov

Kommunikative Botschaften der Hooligans

Bc. Maroš Šimko

Abstrakt

Tento príspevok objasňuje fenomén "chuligánstvo" ako problém modernej spoločnosti. Cieľom je zistiť a pochopiť, ako chuligáni využívajú jazyk na šírenie svojich posolstiev a za akým účelom. V prvej časti tohto príspevku rozoberáme teoretické prístupy k deviantnému správaniu v sociálnej a psychologickej rovine. Pozornosť venujeme aj historickému pozadiu chuligánstva, príčinám jeho vzniku, motívom správania chuligánov, prehľadu chuligánskej scény na Slovensku a v nemecky hovoriacich krajinách, významu ich symbolov a komunikačných prejavov a v neposlednej rade aj prevencii a opatreniam proti tomuto fenoménu. V praktickej časti sa venujeme skôr jazykovej rovine. V rámci toho analyzujeme konkrétne príklady jazykových prejavov chuligánov. Na dosiahnutie tohto cieľa využívame kvalitatívne analyzačné metódy. Tiež takto dokážeme vyskúmať, aký vplyv majú tieto jazykové posolstvá na širokú verejnosť. Pri výskume extrémisticky orientovanej komunikácie musíme brať do úvahy, že sa jedná len o prejavy istej ideologicky orientovanej podskupiny chuligánov. Záver tejto práce zhrňa najdôležitejšie zistenia, objasňuje možné dôsledky tohto fenoménu na spoločnosť a stanovuje opatrenia potrebné na prevenciu deviantného správania všeobecne.

Kľúčové slová: subkultúra, chuligánstvo, rasizmus, extrémizmus, futbal, sociálne médiá

Abstract

Der vorliegende Beitrag beleuchtet das Phänomen des Hooliganismus in der modernen Gesellschaft. Ziel ist es, herauszufinden und zu verstehen, wie Hooligans ihre Botschaften durch Sprache übermitteln und zu welchem Zweck. Im ersten Teil des Beitrages besprechen wir theoretische Perspektiven zu deviantem Verhalten im sozialen und psychologischen Rahmen. Interesse lag auch auf dem historischen Kontext und den Ursachen der Entstehung von Hooliganismus, den Motiven für die Handlungen von Hooligans, einem Überblick über die Hooligan-Szene in der Slowakei und im deutschsprachigen Raum, der Bedeutung ihrer Symbole und kommunikativen Ausdrucksformen und nicht zuletzt der Prävention und Maßnahmen gegen dieses Phänomen. Der praktische Teil wurde eher auf der sprachlichen Ebene durchgeführt. In diesem Rahmen analysieren wir spezifische Beispiele der sprachlichen Äußerungen von Hooligans. Dafür setzen wir qualitative Analysemethoden ein. Darüber hinaus wird untersucht, welche Auswirkungen diese sprachlichen Botschaften auf die soziale Gesellschaft haben. Bei der Betrachtung der extremistisch orientierten Kommunikation ist zu beachten, dass sie die Äußerung nur einer bestimmten ideologisch orientierten Untergruppe der Hooligans ist. Die Schlussfolgerung des Beitrages fasst die wichtigsten Ergebnisse zusammen, erörtert die möglichen Auswirkungen dieses Phänomens auf die Gesellschaft und mögliche Maßnahmen zur Verhinderung devianten Verhaltens.

Schlüsselwörter: Subkultur, Hooliganismus, Rassismus, Extremismus, Fußball, Soziale Medien

Kontaktné údaje

Bc. Maroš Šimko

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnava

simko5@ucm.sk

Kontrasty v Piesni o Nibelungoch. Literárna analýza

Gegensätze im Nibelungenlied. Literarische Analyse

Bc. Adam Varhol

Abstrakt

Článok sa zaoberá literárnou analýzou hrdinského eposu Pieseň o Nibelungoch v rámci juxtapozície kresťanských hodnôt a germánskych cností, civilizácie a barbarstva, racionality a emocionality, femininity a maskulinity, či iných súvisiacich paradigiem. Rozpoznaním daných aspektov možno vyvodit' konkrétne paralely k príslušným reáliám dobového prostredia. V spojitosti so skúmaním formálnej stránky, jazykových prostriedkov a sémantických jednotiek možno identifikovať potenciálnu motiváciu a interpretáciu diela, či jeho segmentov. V teoretickej časti je predstavený kontext nevyhnutný pre praktickú časť kontrastívnej analýzy, v ktorej perspektívou moderného čitateľa možno badať súboje i symbiózy zdanlivo protipólnych fenoménov a ich možnú symboliku. Dôležité je zasvätenie do kontextu historického, náboženského a kultúrneho, a to najmä v rovinách relevantných pre analyzované dielo. Jedná sa predovšetkým o dopad kresťanskej konverzie na pohanské obyvateľstvo a z toho vyplývajúce zmeny charakteru, morálneho kompasu, etiky, či spoločenských pomerov. Prínos výskumu je náhľad do vnútorného filozofického konfliktu kontinentálnych pohanských Germánov v kontakte s cudzím gréckorímskym svetom.

Kľúčové slová: Pieseň o Nibelungoch, hrdinský epos, kresťanstvo, pohanstvo, Germáni, juxtapozícia

Abstract

Der Artikel befasst sich mit der literarischen Analyse des Heldenepos Nibelungenlied im Rahmen der Gegenüberstellung von christlichen Werten und germanischen Tugenden, Zivilisation und Barbarei, Rationalität und Emotionalität, Weiblichkeit und Männlichkeit sowie anderer verwandter Paradigmen. Durch die Erkennung dieser Aspekte können konkrete Parallelen zu den relevanten Realien der damaligen Umgebung gezogen werden. Im Zusammenhang mit der Untersuchung formaler Aspekte, sprachlicher Mittel und semantischer Einheiten lassen sich potenzielle Motivationen und Interpretationen des Werks oder seiner Segmente identifizieren. Der theoretische Teil bietet den notwendigen Kontext für den praktischen Teil der kontrastiven Analyse, in dem aus der Perspektive des modernen Lesers die Duelle und Symbiosen scheinbar gegensätzlicher Phänomene und deren mögliche Symbolik beobachtet werden können. Es ist wichtig, sich in den historischen, religiösen und kulturellen Kontext einzuarbeiten, insbesondere auf Ebenen, die für das analysierte Werk relevant sind. Dies betrifft vor allem die Auswirkungen der christlichen Bekehrung auf die heidnische Bevölkerung und die daraus resultierenden Veränderungen des Charakters, des moralischen Kompasses, der Ethik oder der sozialen Bedingungen. Der Beitrag der Forschung bietet einen Einblick in den inneren philosophischen Konflikt der kontinentalen heidnischen Germanen im Kontakt mit der fremden griechisch-römischen Welt.

Schlüsselwörter: Nibelungenlied, Heldenepos, Christentum, Heidentum, Germanen, Juxtaposition

Kontaktné údaje

Bc. Adam Varhol

Katedra germanistiky, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnava

varhol1@ucm.sk

Sekcia rusistiky

Tvorba Ľudmily Ulickej v slovenskom kontexte

Творчество Людмилы Улицкой в словацком контексте

Ing. Mgr. Inna Horváthová

Abstrakt

Cieľom tohto príspevku je poukázať na literárnovednú a prekladovú recepciu tvorby významnej ruskej spisovateľky Ľudmily Ulickej, momentálne žijúcej v Nemecku, v slovenskom kultúrnom priestore. Na základe zmapovania komplexného prehľadu štúdií, článkov, príspevkov a iných prác slovenskej literárnej kritiky vyzdvihneme charakteristické prvky v umeleckom zobrazení spisovateľkinho sveta. Ľudmila Ulická – spisovateľka, prekladateľka, scenáristka, verejná osobnosť, nositeľka mnohých literárnych ocenení – je známa najmä svojím realistickým prístupom k reflexii mnohých filozofických tém, ako sú individuálna a rodinná pamäť, tvorivá sloboda, hľadanie a prijímanie vlastnej identity, otázky života a smrti, ktoré rezonujú miliónom čitateľov 21. storočia. Ľudmila Ulická vďaka svojim literárnym dielam, ako sú romány „Sonička“ (1992), „Medea a jej deti“ (1996), „Veselý pohreb“ (1997), „Daniel Stein, tlmočník“ (2006), „Zelený stan“ (2011), „Jakubov rebrík“ (2015), „O tele duše“ (2019), zaujíma významné miesto v modernej ruskej literatúre a vďaka ich prekladom do iných svetových jazykov je nevyhnutnou a rešpektovanou súčasťou svetového (i slovenského) literárneho i kultúrneho kontextu.

Kľúčové slová: Ľudmila Ulická, recepcia, preklad, literárna kritika, slovenský kultúrny kontext

Аннотация

Цель данной статьи – указать на литературную и переводческую рецепцию творчества русской писательницы Людмилы Улицкой, в настоящее время проживающей в Германии, в словацком культурном контексте. На основе комплексного обзора исследований, статей и других произведений словацкой литературной критики мы выделим характерные элементы художественной картины мира автора. Людмила Улицкая – писательница, переводчица, сценарист, общественный деятель, лауреат многих литературных премий – известна прежде всего своим реалистическим подходом к анализу многих философских тем, таких как индивидуальная и семейная память, творческая свобода, поиск и принятие собственной идентичности, вопросы жизни и смерти, которые находят отклик у миллионов читателей 21 века. Людмила Улицкая, благодаря ее литературным произведениям, таким как романы «Сонечка» (1992), «Медея и ее дети» (1996), «Веселые похороны» (1997), «Даниэль Штайн, переводчик» (2006), «Зеленый шатер» (2011), «Лестница Якуба» (2015), «О теле души» (2019), занимает важное место в современной русской литературе, а благодаря переводам этих произведений на многие языки мира, является важной и неотъемлемой составляющей мирового (в том числе и словацкого) литературного и культурного контекста.

Ключевые слова: Людмила Улицкая, рецепция, перевод, литературная критика, словацкий культурный контекст.

Kontaktné údaje

Ing. Mgr. Inna Horváthová
Katedra rusistiky, Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
horvathova31@ucm.sk

K otázke výskumu príslovia a porekadiel v súčasnej ruskej a slovenskej paremiológii

К вопросу об изучении пословиц и поговорок в современной русской и словацкой паремиологии

Mgr. Mikhail Kipchatov

Abstrakt

V prísloviach a porekadlách sa materializuje videnie sveta, spôsob života, zložitý systém hodnôt spoločnosti, zvyky, morálka, stereotypy a celková kolektívna múdrosť národa, ktoré naakumulovali početné generácie nositeľov daného jazykového spoločnosti. Parémie sa zároveň vyvíjajú v čase a prispôbujú sa meniacim sa podmienkam, pričom si však stále zachovávajú svoj kultúrny význam. Z uvedených dôvodov sú aktuálnym objektom výskumov na poli hneď niekoľkých lingvistických odborov, akými sú paremiológia, frazeológia, lingvokulturológia, folkloristika alebo etnolingvistika, pričom je dôležité podotknúť, že každá z týchto vedných disciplín na ne nazerá trochu z iného uhla pohľadu. Tento článok prináša prehľad prác, akými sú monografie, učebnice, vedecké príspevky a ďalšie odborné texty z oblasti paremiológie z ruskojazyčnej a slovenskojazyčnej proveniencie, ktoré boli publikované od roku 2000 až po súčasnosť a ide konkrétne o práce venované prísloviu a porekadlám. Cieľom príspevku nie je hodnotiť uvedené práce, ale systematicky preskúmať a syntetizovať aktuálny stav výskumov a ich výsledkov v oblasti ruskej a slovenskej paremiológie, pričom sa v ňom poukazuje na univerzálne ale aj národne špecifické črty.

Kľúčové slová: paremiológia, príslovia, porekadlá, ruský jazyk, slovenský jazyk

Аннотация

В пословицах и поговорках материализуются мировоззрение, образ жизни, сложная система ценностей общества, обычаи, мораль, стереотипы и коллективная народная мудрость, накопленная многими поколениями носителей того или иного языкового сообщества. В то же время паремии эволюционируют и приспосабливаются к меняющимся условиям, сохраняя при этом свою культурную значимость. Именно в связи с этим пословицы и поговорки в настоящее время являются объектом исследования нескольких лингвистических дисциплин, таких как паремиология, фразеология, лингвокультурология, фольклористика или этнолингвистика. При этом важно отметить, что каждая из этих научных дисциплин рассматривает данные единицы с разной точки зрения. В данной статье представлен обзор таких работ, как монографии, учебники, статьи и другие научные тексты в области паремиологии русско-словацкого происхождения, которые были опубликованы с 2000 года по настоящее время и посвящены непосредственно изучению пословиц и поговорок. Целью статьи является не оценка упомянутых работ, а систематический обзор и обобщение современного состояния исследований и их результатов в области русской и словацкой паремиологии. При этом в статье мы обращаем внимание не только на универсальные, но и национально специфические особенности.

Ключевые слова: паремиология, пословицы, поговорки, русский язык, словацкий язык

Kontaktné údaje

Mgr. Mikhail Kipchatov
Katedra rusistiky, Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
kipchatov1@ucm.sk

Osobitosti rečového správania slovenského učiteľa ruského jazyka

Особенности речевого поведения словацкого учителя русского языка

Mgr. Bohdana Kravchenko

Abstrakt

V tomto článku autor skúma črty rečového správania slovenského učiteľa ruského jazyka, keďže úspešnosť komunikácie závisí pravé od rečového správania komunikantov. Autor v článku na základe interdisciplinárneho prístupu venuje špeciálnu pozornosť egoprezentácii učiteľa. Na učiteľa sa pozerá z perspektívy Hovoriaceho a na žiakov z perspektívy Poslucháča. Učiteľ (Hovoriaci) vo výchovno-vzdelávacom procese si v prvom rade stanovuje ciele: odovzdať vedomosti a informácie žiakom (Poslucháčom), vypestovať dôstojné ľudské vlastnosti, rozvinúť lásku k učeniu. Výber jazykových prostriedkov priamo závisí od cieľov, ktoré si stanoví Hovoriaci a od predpokladaného potenciálneho Poslucháča. Autor sa v článku zameriava na verbálne aj na neverbálne jazykové prostriedky, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou konceptu rečového správania. Článok poskytuje analýzu učiteľom zvolených jazykových prostriedkov z pozície egoprezentácie, pomocou ktorých Hovoriaci konkretizuje svoju prítomnosť v komunikačnej situácii. Autor skúma Hovoriaceho z pohľadu individuálnej a kolektívnej egoprezentácie, analyzuje Hovoriaceho v rôznych projekciách. V práci sa autor pridržiava smerodajných myšlienok v egolingvistike J. Dolníka, J. Sokolovej, Je. V. Padučevovej.

Kľúčové slová: kultúra reči, rečové správanie, Hovoriaci, Poslucháč, egoprezentácia.

Аннотация

В данной статье автор рассматривает особенности речевого поведения словацкого учителя русского языка, так как именно от речевого поведения коммуникантов зависит успешность общения. В статье на основе междисциплинарного подхода автор уделяет особое внимание эгопрезентации учителя. Учитель рассматривается с позиции Говорящего, а ученики – Слушающего. Учитель (Говорящий) в первую очередь ставит перед собой цели: передать знания и информацию ученикам (Слушающим), воспитать достойные человеческие качества, привить любовь к учебе. От поставленных целей Говорящего и предполагаемого потенциального Слушающего напрямую зависит выбор языковых средств учителем. Автор в статье акцентирует внимание как на вербальных языковых средствах, так и на невербальных, которые являются составной частью понятия речевое поведение. В статье приводится анализ выбранных языковых средств учителя с позиции эгопрезентации, с помощью которой Говорящий конкретизирует свое присутствие в ситуации общения. Автор рассматривает Говорящего с позиции, как единичной, так и коллективной эгопрезентации, анализирует Говорящего под разными проекциями. В качестве основной теоретической базы автор придерживается идей в эголингвистике Ю. Дольника, Я. Соколовой, Е. В. Падучевой.

Ключевые слова: культура речи, речевое поведение, Говорящий, Слушающий, эгопрезентация.

Kontaktné údaje

Mgr. Bohdana Kravchenko
Katedra slovanských filológií, Filozofická fakulta
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
bohdana.kravchenko@ukf.sk

Špecifiká zobrazovania dravých zvierat v slovanskej ľudovej kultúre a svetonázore

Особенности отображения образа хищных животных в славянском фольклоре и мировоззрении

Mgr. Vasyl Luzhanytsia

Abstrakt

Život starých Slovanov bol závislý od ich okolia. Pri tom zohrávali dôležitú úlohu zvieratá žijúce v ich blízkosti. Zvieratá boli uctievané, pripisovali im magické a liečebné schopnosti a obetovali ich. Dôležitosť zvierat sa určovala podľa toho, do akej miery ovplyvňovali život starých Slovanov. Osobité miesto nadobudli dravé zvieratá. Ich vplyv na život Slovanov nemožno podceňovať, pretože od veľkých dravcov záviseli nielen stáda divých a domácich zvierat, ale neraz aj ľudský život. Zároveň si ľudia veľmi vážili kožušiny dravých zvierat, ktoré používali na výmenu a predaj. Názory a úsudky Slovanov o zvieratách možno sledovať na základe ľudových povier, legiend, rozprávok, prísloví a porekadiel. Príspevok sa zaoberá interpretáciou špecifických predstáv o dravých zvieratách vo folklóre a svetonázore Slovanov. Analýza je založená na ľudových predstavách o najbežnejších dravcoch, ktoré obývali územie, kde sa usídl'ovali Slovania, ako sú medveď, vlk, líška a kunovité šelmy. Rozmanitosť a variabilita pohľadov Slovanov na dravé zvieratá sú skúmané prostredníctvom analýzy folklórnych útvarov.

Kľúčové slová: folklór, slavistika, mytológia, lingvokulturoológia.

Аннотация

Жизнь древних славян полностью зависела от окружающей их среды. При этом важное место занимали животные обитающие по соседству. Животных боготворили и почитали, им приписывали магические и целебные способности, приносили в жертву. Важность животных определялась в соответствии от степени их влияния на жизнь древних славян. Особенное место при этом занимали хищные животные. Их влияние на жизнь славян, тяжело недооценить, ведь от крупных хищников зависело не только поголовье дикого и домашнего скота, но, зачастую, и человеческая жизнь. В то же время, люди высоко ценили мех хищных животных используя его для обмена и продажи. Взгляды и суждения славян относительно животных можно проследить на основе народных поверий, легенд, сказок, пословиц и поговорок. В докладе рассматриваются особенности интерпретации образов хищных животных в фольклоре и мировоззрении славян. В основу анализа положены народные представления о наиболее распространенных хищниках населявших территорию расселения славян, таких как медведь, волк, лиса, представители куньих. Наличие разнообразия и вариативности взглядов славян на хищных животных рассмотрено при помощи проведенного анализа фольклорных произведений.

Ключевые слова: фольклор, славистика, мифология, лингвокультурология.

Kontaktné údaje

Mgr. Vasyl Luzhanytsia
Slavistický ústav Jana Stanislava SAV, Bratislava
vasyl.luzhanytsia@ukf.sk

Folklorémy v jazyku sociálnych sietí (na materiáli slovenského a ruského jazyka)

Фольклоремы в языке социальных сетей (на материале словацкого и русского языков)

Mgr. Tamara Mujkošová

Abstrakt

Internet už dávno nie je iba informačným a vzdelávacím médiom. So vznikom a rozvojom webových sociálnych sietí sa do internetového priestoru presunula značná časť ľudskej komunikácie. Sociálne siete tak vďaka bohatému jazykovému materiálu predstavujú pozoruhodný textový korpus a nadobúdajú ohromný význam pre výskum v rôznych oblastiach lingvistiky vrátane jej hraničných disciplín. Jazyk sociálnych sietí, totiž, dokáže dať vedcom odpovede na otázky orientované nielen na výskum vo sfére jazykovedy, ale i kulturológie, etnológie, marketingu, psychológie atď. Jazyku používanému v internetovej komunikácii sa tiež dostáva čoraz viac pozornosti jazykovedcov, ktorí sa zameriavajú na lingvokulturologický a komunikatívno-pragmatický aspekt. Aj tento článok sa sústreďí na rozmanitosť používania folklorém v komunikácii na sociálnej sieti X (predtým Twitter) a Facebook, práve v uvedených aspektoch. Folklorémy v článku sú reprezentované výrazmi z ľudových rozprávok tradovaných v ruskej a slovenskej kultúre, pričom je sledovaná ich aktualizácia vyvolaná rôznymi asociáciami. Na konkrétnych príkladoch excerpovaných od 1. januára do 31. októbra 2023 je demonštrovaná ich verbálna i neverbálna explikácia v jednotlivých diskurzoch, ktoré sú súčasťou internetovej komunikácie na spomínaných sociálnych sieťach. Materiál tak ponúka možnosť pozorovať, ako jednotlivci tvoriaci súčasť daného jazykového spoločenstva premýšľa, ako vníma okolitý svet a v rámci toho modeluje jazykový obraz sveta.

Kľúčové slová: folkloréma, sociálne siete, jazyk sociálnych sietí, internetová komunikácia, lingvokulturológia, asociácia, jazykový obraz sveta.

Аннотация

Интернет давно не является только информационной и образовательной средой. С появлением и развитием социальных сетей значительная часть человеческого общения переместилась в интернет-пространство. Таким образом, благодаря богатому языковому материалу социальные сети представляют собой солидный текстовый корпус и приобретают огромное значение для исследований в различных областях лингвистики, включая ее пограничные дисциплины. Действительно, язык социальных сетей может дать исследователям ответы на вопросы, ориентированные не только на исследования в области лингвистики, но и культурологии, этнологии, маркетинга, психологии и т.д. К языку, используемому в интернете, проявляется больший интерес со стороны лингвистов, которые акцентируют внимание на лингвокультурном и коммуникативно-прагматическом аспектах. Данная статья также фокусируется на разнообразии использования фольклором в общении в социальных сетях X (бывший Twitter) и Facebook непосредственно в вышеупомянутых аспектах. Фольклоремы в статье представлены выражениями из народных сказок, сохранившихся в русской и словацкой культуре, при этом прослеживается их актуализация, вызванная различными ассоциациями. Их вербальная и невербальная экспликация в различных дискурсах, которые являются частью интернет-коммуникации в упомянутых социальных сетях, демонстрируется на конкретных примерах, взятых с 1 января по 31 октября 2023 года. Таким образом, материал дает возможность понаблюдать за тем, как мыслит индивид, входящий в данное языковое сообщество, как он воспринимает окружающий мир и в этих рамках моделирует языковую картину мира.

Ключевые слова: фольклорема, социальные сети, язык социальных сетей, интернет-коммуникация, лингвокультурология, ассоциация, языковая картина мира.

Kontaktné údaje

Mgr. Tamara Mujkošová
Katedra rusistiky, Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
mujkosova1@ucm.sk

Osobitosti rečového správania pozorované v žánri internetového komentára na príklade analýzy správ zverejnených pod sociálno-politickými videami na videohostingu YouTube

Особенности речевого поведения, наблюдаемые в жанре интернет-комментария на примере анализа сообщений, опубликованных под видео общественно-политической направленности в видеохостинге YouTube

Mgr. Alina Urazbekova

Abstrakt

Sociálne siete a videohosting v dnešnej postindustriálnej informačnej spoločnosti ovplyvňujú všetky sféry života a, samozrejme, takmer okamžite odrážajú jazykové zmeny prebiehajúce v jazyku a niekedy dokonca vytvárajú nové normy. V príspevku v prvom rade opíšeme komentáre ruskojazyčných používateľov zanechané pod streamami, publikáciami, príspevkami a živými vysielaniami v priestore videohostingu YouTube. Kým pred niekoľkými rokmi sa v takých dôležitých a uvedomelých komentároch, akými sú spoločensko-politické komentáre, v plnej miere uplatňovala koherencia, ucelenosť a završenie, tak dnes sú nelineárne a nekonzistentné, často sprevádzané absenciou príčiny a následku vo vzťahu k primárnemu textu. Sociálne siete priťahujú čoraz viac používateľov a komentáre na nich sú nezriedka platformou na diskusiu o aktuálnych problémoch jednotlivcov, ktoré nijako nesúvisia s primárnou témou publikácie. Pre politickú komunikáciu na sociálnych sieťach je charakteristická prítomnosť textov, ktoré sú vo forme komentárov k príspevku verejného činiteľa, no obsahovo nie sú len sekundárnymi textami-reakciami na príspevok-impulz, ale obsahujú zásadne nový zámer súvisiaci so správou o problematickej situácii, to znamená, že ide o výzvy. Analýzu spoločensko-politických komentárov na sociálnych sieťach komplikuje skutočnosť, že tieto komentáre môžu byť pomerne rýchlo vymazané, či už s cieľom zabrániť nenávisťným prejavom, floodingu, trollingu a flamingu, alebo samotnými používateľmi, ktorí sa obávajú dôsledkov svojho konania.

Kľúčové slová: jazyk sociálnych sietí, komentár, internetový diskurz, YouTube, jazyk siete.

Аннотация

Социальные сети и видеохостинги в современном постиндустриальном информационном обществе влияют на все сферы жизни и, конечно же, практически мгновенно отражают лингвистические изменения, происходящие в языке, а порой даже формируют новые нормы. В докладе мы в первую очередь опишем комментарии русскоязычных пользователей, оставляемые под стримами, публикациями, постами, прямыми эфирами на площадке видеохостинга YouTube. Если несколько лет назад связность, целостность и завершенность в полной мере относились к таким серьезным и осознанным комментариям, как комментарии общественно-политической направленности, то сегодня в них больше нелинейного и непоследовательного, часто сопровождающегося отсутствием причинно-следственных связей с первичным текстом. Социальные сети привлекают все больше пользователей, нередко комментарии в них - площадка для обсуждения текущих вопросов отдельных индивидуумов, никак не связанных с первичной темой публикации. Для политической коммуникации в социальных сетях характерно наличие текстов, которые оформлены как комментарии к посту представителя власти, но по содержанию они представляют собой не просто вторичные тексты-реакции на пост-стимул, а содержат принципиально новую интенцию, связанную с сообщением к проблемной ситуации, т. е. являются обращениями. Анализ комментариев общественно-политической направленности в социальных сетях затрудняется тем, что эти комментарии довольно оперативно могут удаляться или для предотвращения разжигания ненависти, флуда, троллинга и флейминга, или самими пользователями, опасаящимися последствий своих действий.

Ключевые слова: язык социальных сетей, комментариев, интернет-дискурс, YouTube, сетевой язык.

Kontaktné údaje

Mgr. Alina Urazbekova
Katedra rusistiky, Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
urazbekova1@ucm.sk

Symbolika havrana v ruskej národnej piesni Чёрный ворон

Символика ворона в русской народной песне Чёрный ворон

Bc. Soňa Valovičová

Abstrakt

V príspevku sa autorka venuje skrytému významu ruskej národnej piesne Чёрный ворон. Pieseň má na prvý pohľad jednoduchý text s nie príliš rozvitým sujetom a vo všetkých svojich variantoch podobnú dejovú líniu s menšími obmenami. Havran v piesni prináša smutnú zvesť, čím plní posledné želanie zomierajúceho, v niektorých verziách berie na seba ľudskú podobu a vykonáva morálny čin. Havran ako posol smutnej zvesti je však vnímaný pozitívne, o čom dokladuje kladný citový postoj k čiernemu zvestovateľovi smrti. Teoretická časť práce definuje pojmy, evolučnú teóriu formovania ľudskej kultúry, mýtickosť a zrod bohov. Praktická časť je venovaná archaickým a mýtickým podobám symboliky havrana v náboženstve a mytológiách Arktídy a Európy, a to konkrétne pôvodných paleoázijských národov Čukotského polostrova, Kamčatky a severného pásma Magadanskej oblasti (Čukčov, Korjakov, Itel'menov); pôvodných národov severozápadného pobrežia amerického kontinentu a severného pobrežia Kanady (Tlingitov, Haidov, severných Athabaskov); antických Grékov a Rimanov, severských Vikingov, Keltov a Slovanov. Na základe vybraných metód autorka analyzuje symboliku havrana (demiurg, kultúrny hrdina, totem, trickster, posol, prorok, mediátor a alegória ľudského nešťastia, vojen, smrti) cez kľúčové motívy piesne a na záver poukazuje na jej pravdepodobný odkaz.

Kľúčové slová: demiurg, havran, kultúrny hrdina, symbolika, totem, trickster.

Аннотация

В данной статье авторка рассматривает скрытый смысл русской народной песни Чёрный ворон. В песне ворон приносит печальные вести, исполняя тем самым последнее желание умирающего, в некоторых вариантах он принимает человеческий облик и совершает моральный поступок. Однако ворон как вестник печальных новостей воспринимается положительно, о чем свидетельствует положительное эмоциональное отношение к черному предвестнику смерти. Теоретическая часть работы определяет термины, эволюционную теорию формирования человеческой культуры, мифологии и зарождения богов. Практическая часть посвящена архаическим и мифическим формам символики ворона в религии и мифологии Арктики и Европы, конкретно у коренных палеоазиатских народов Чукотского полуострова, Камчатки и северной части Магаданской области (чукчев, коряков, ительменов); коренных народов северо-западного побережья Американского континента и северного побережья Канады (тлинкитов, хайдов, северных атабасков); древних греков и римлян, нордических викингов, кельтов и славян. На основе выбранных методов авторка анализирует символику ворона (демиург, культурный герой, тотем, трикстер, посол, пророк, посредник и аллегория человеческих несчастий, войн, смерти) через ключевые мотивы песни, и в итоге она указывает на его вероятное сообщение.

Ключевые слова: демиург, ворон, культурный герой, символика, тотем, трикстер.

Kontaktné údaje

Bc. Soňa Valovičová
Katedra rusistiky, Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
sonkabyron@gmail.com

Intralingválna a interlingválna rusko-slovenská homonymia v slovenskej a ruskej lingvistike

Внутриязыковая и межъязыковая русско-словацкая омонимия в словацком и русском языкознании

Вс. Samuel Žeňuch

Abstrakt

V príspevku sa autor venuje problematike intralingválnej (vnútrojazykovej) a interlingválnej (medzijazykovej) homonymie v slovenskej a ruskej vedeckej literatúre. Snaží sa charakterizovať rozdiely v ponímaní vnútrojazykovej homonymie v konfrontácii s polysémiou a paronymiou. Pri porovnaní vnútrojazykovej homonymie a polysémie porovnáva prístup dvoch slovníkov, a to Krátkeho slovníka slovenského jazyka (2020) a Slovníka slovenského jazyka (1959 – 1968), kde sa stretávame s rozdielnym diachrónnym a synchrónnym prístupom, metódou odlišovania mnohovýznamových slov od homoným. Autor venuje pozornosť takzvaným hraničným javom homonymie, ako sú homofóny, homoformy a homograpy na základe vymedzenia v ruskej a slovenskej lingvistickej literatúre. Poukazuje tiež na odlišnosti v ponímaní paronymie v slovenskej a ruskej lingvistike, charakterizuje medzijazykovú rusko-slovenskú homonymiu a odlišuje ju od takzvaných falošných priateľov prekladateľa, navrhuje možné hranice medzijazykovej homonymie, poukazuje na problematické prípady odlišenia medzijazykových homoným a paroným či falošných priateľov prekladateľa. V príspevku sa predkladá aj klasifikácia rusko-slovenských homoným na základe sémantiky. Autor uvádza príklady k daným typom rusko-slovenských medzijazykových homoným, poukazuje na nejasné prípady, kedy je problematické určiť sémantický typ páru rusko-slovenských medzijazykových homoným.

Kľúčové slová: vnútrojazyková homonymia, medzijazyková homonymia, falošní priatelia prekladateľa, paronymia, polysémia.

Аннотация

В данной статье автор рассматривает проблему внутриязыковой (интралингвальной) и межъязыковой (интерлингвальной) омонимии в словацкой и русской научной литературе. Он пытается охарактеризовать различия в концепции внутриязыковой омонимии в противопоставлении с полисемией и паронимией. При сопоставлении внутриязыковой омонимии и полисемии он сравнивает подход двух словарей – *Krátky slovník slovenského jazyka* (2020) и *Slovník slovenského jazyka* (1959-1968), где встречаются разные приемы (синхронный и диахронный, исторический), способы различения многозначных слов и омонимов. Автор обращает внимание на так называемые смежные явления омонимии, такие как омофоны, омоформы и омографы на основе определений данных явлений в русской и словацкой лингвистической литературе. Он также указывает на различия в концепции паронимии в словацком и русском языкознании, характеризует межъязыковую русско-словацкую омонимию и отличает ее от так называемых ложных друзей переводчика, предлагает возможные ограничения межъязыковой омонимии, указывает на неясные случаи разграничения межъязыковых омонимов от паронимов или ложных друзей переводчика. В работе также представлена типология русско-словацких омонимов на основе семантики. Автор приводит примеры межъязыковых омонимов к данным типам, обращает внимание на неясные случаи, когда проблематично определить семантический тип пары русско-словацких межъязыковых омонимов.

Ключевые слова: внутриязыковая омонимия, межъязыковая омонимия, ложные друзья переводчика, паронимия, многозначность.

Kontaktné údaje

Bc. Samuel Žeňuch

Katedra rusistiky, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

zenuch1@ucm.sk

Interdisciplinárna doktorandská konferencia LOQUERE V.

2. februára 2024 (Zborník abstraktov)

Vydavateľ: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2024

Počet strán: 76 strán

Vydanie online:

<https://loquereucm.files.wordpress.com/2024/01/zbornik-abstraktov-loquere-v.pdf>

http://kfil.ff.ucm.sk/docs/Zbornik_abstraktov_Loquere%20V..pdf

https://ff.ucm.sk/docs/veda_a_vyskum/Konferencie/LOQUERE/LOQUERE_V/Zbornik_abstraktov_Loquere_V.pdf

ISBN 978-80-572-0420-6